

לבם של ישראל

גיליון מיוחד במלאות השלושים
להסתלקותו של כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זי"ע

המבשר

העתון של היהדות הנאמנה

ערב שביעי של פסח תשע"ט

-הוכן והורד לדפוס קודם החג-

בס"ד

רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל

בעוד ימים ספורים יחול יום השלושים להסתלקותו של עמוד האש ההולך לפני המחנה, כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצוק"ל. שלושים יום מאותו הרגע באישון ליל בו נעתקה הנשימה בצער ובינון. שלושים יום מאז הושחרו רחובותיה של ברוקלין ברבבות־רבבות יהודים אשר נפשם מיאנה להתנחם ופניהם שטופות דמע.
נגדע האילן הגדול. נדם לבם של ישראל.

'המבשר', בעיתון היהדות הנאמנה, ראה לעצמו חובה להציב גלעד ומצבת זיכרון קודש אחר מיטתו של האי צדיק האי קדוש, משרידי דור שכולו דעה, מי שנשא את גחלת החסידות הלוחשת כפי שקיבלה מאביו הגדול, הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע, ומצדיקי דור העבר, בייחוד מאורות שושלת מלכות בית רוז'ין.
בגיליון החג של 'המבשר תורני' הופיע שחזור מרטיט של שיחת קודש לה זכתה מערכת 'המבשר' לפני שבע שנים, בעשרת ימי תשובה תשע"ב, כאשר זכינו להיכנס אל הקודש פנימה ולהציג אל מול פני הטוהר מספר שאלות מורכבות בענייני חינוך הצאצאים והשמירה מפגעי דור עקבתא דמשיחא. התשובות המפורטות והדרכת הקודש רק הפכו אקטואליות יותר ויותר בתשע"ט כשהזיכרון העז, זיכרון אותם רגעים מלאי נהורא בהם נשא רבנו זצוק"ל את ידיו לברך את כל קוראי 'המבשר' בברכת השנים, צורב בעורקיו המרכזיים של הלב.

בגיליון עשיר התוכן שבפניכם, הצגנו שביבים זעירים מהליכות חייו המקודשים של רבנו זצוק"ל. אבני חצץ קטנים מתוך מגדל הגבוה והולך עד רום שמים. בזה אחר זה מופיעים גילויים מפעימים, סיפורים מסמרי שערות אנוש ועובדות שאין דעת אנוש משיגה אותן, ואט אט נגלה לעיני הקורא קומה שלמה של מלאך בדמות אדם שעד לפני פחות מחודש ימים עוד התהלך בקרבנו, עוד השפיע עלינו מלתתא.
לאחר הכתבה הפותחת המציגה את תחנות חייו של רבנו, החיים המלאים עשייה למען יסודות היהדות ולמענו של כל יהודי ויהודי באשר הוא; מופיעה סדרה של שיחות וראיונות עם צאצאי ומקורבי רבנו אשר חושפים לראשונה בפני קוראי 'המבשר', טפחים רבים מאישיותו הנשגבה של רבנו.
צאצאי רבנו פורשים מבט ייחודי מתוך הקודש פנימה, מגוללים את אשר ראו עיניהם בהיותם בצל הקודש כשכל איש נערך מן הבית ומנחילים את ההדרכות הטהורות אותן קיבלו כצאצאי המלך. הם מספרים בין היתר על הראגה הכנה לכלל, על היכל הנגינה הטמיר ועל מפעלי החסד של רבנו שיש להם תחילה אך אין להם סוף.
מקורבי רבנו מספרים על השנים אשר חסו בצלו, על הנהגות של פרישות ויראת חטא הנשגבים מדעת אנוש ועל עבודת הקודש בסילודין עד כלות הכוחות. כשיריעה בפני עצמה מספרת במארג משובח על 'שנות ראינו רעה', התקופות הארוכות בהן שהה רבנו זצוק"ל תחת מסגר בכלא הרומני, כאשר שם, בתוך החושך, בהיותו מדוכא ביסורים ובעינויים מרים, הוא ראה פתחון של אור, האור מתוך החושך ואף חיבר ניגוני קודש המחזקים עד ימינו אנו המוני לבבות נשברים.

כשאנו ניצבים יממה לפני נעילת שער הפסח ועוסקים בסיפורי שבחו של רבנו, אין מתאים מאשר לסיים באנקדוטה הבאה, הישר מהיכל הקודש בברוקלין:
במוצאי שביעי של פסח תשס"א נכנס אל הקודש נכדו של רבנו, להבחל"ח הרה"צ רבי מנחם זאב שטרן שליט"א מירושלים, הוא היה אז נער והגיע לחסות את ימי החג בצלו של זקנו הגדול. הוא פתח את סגור לבו בפני סבו הקדוש: "זיידע, הרי ספרי החסידות מלאים בכך ש'יציאת מצרים' היא גם יציאה פרטית של כל יהודי מכל המיצרים, אולם מה אעשה אם למרות שזכיתי לשהות בצל הקודש בכל ימי החג ברוממות נפלאה, איני חש עתה שיציאתי מכל המיצרים, איני חווה את ההרגש הגדול?"
רבנו חשב קמעא והשיב: "אם מרגישים צריכים להבעיר את הלב, להדליק את החימום!"
הנכד התפתל: "סבא קדישא, הלא זו בדיוק שאלתי, איך מבעירים את החימום?"
תשובתו של רבנו אקטואלית כעת במיוחד, כשאנו אוחזים בפתיחתו של גיליון שכולו סיפורים מלאים הוד ואנו נמצאים בתקופת זמן זו של שלהי הפסח.
כה השיבו רבנו:
"אם רוצים להבעיר את החימום הפנימי, יש לעסוק בסיפורי צדיקים!"
זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן ואמן.

הַמְבַשֵּׂר

הַמְבַשֵּׂר
העתון של היהדות הנאמנה
המו"ל: בשורת תשס"ט ש.ו. בע"מ • המנוד ממעוזריטש 84 ביתר עילית,
ת.ד. 34578 ירושלים, 91345 • טל': 02-5805802, פקס 02-5805804

מנהל מערכת: אברהם רכטשפר
עורך: אלחנן קלאר
הפקה: מרדכי ארנפלד
עיצוב גרפי: יצחק לוצקין
הגהה: משה גלינסקי

קרדיט תמונות: די וואך, הרב משה דוד יארמיש, הרב יעקב מנחם איצקאוויטש. אהרן ברוך ליבוביץ. JDN

צילום השער: כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע מברך את ישראל באהבה

לבם של ישראל

גליון מיוחד במלאת השלושים
להסתלקות כ"ק מרן
אדמו"ר מסקולען זי"ע

שיחה עם
חדב"ן הגה"צ
רבי חיים דוב
שטרן שליט"א

יקותיאל יהודה גנזל

פסיעות בהיכלות טמירים

שיחת זיכרונות עמוסת גילויים מהיכלו הפנימי של רבנו זצוק"ל מעדותו האישית של

חדב"ן הגה"צ רבי חיים דוב שטרן שליט"א

רב דחסידי סקולען בארה"ק

דוגמא אישית. רבינו זי"ע עם חתנו שליט"א

משב של קדושה נשב באוויר הישיבה באותו מוצאי מנוחה.
רק שבתות אחדים בשנה, שבתות חודש כסלו, זכו הם להעביר במחיצתו של מרן הרה"ק ה'אהבת ישראל' מווז'ניץ זי"ע. באותה תקופה כבר התגורר הצדיק בגרוסווארדיין, ואת העיר ויז'ניץ, שם היתה ממוקמת הישיבה המעטירה שעמדה תחת הנהגתו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, הוא היה פוקד רק לקראת יום ההילולא של אביו, הרה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, בכ' בכסלו, כשהוא משתתה בווז'ניצא של מעלה למשך מספר שבועות.
כעת, לאחר שבת מרוממת בצל הקודש, הוסיפו בחורי הישיבה מן הקודש על הקודש וישבו להקשיב לשיחתו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע, שהגיע כדרכו לשבות את שבתו בצל הקודש ואף לבקר בחדא מחתא את בנו, רבנו זצוק"ל.
פתח ה'נועם אליעזר' ואמר:
"בפגישתם של יעקב ויוסף בנו, לאחר כל השנים הרבות שלא התראו, כתוב אצל יוסף 'ויבך על צווארו **עוד**' ועלינו להבין 'עוד' זה מה בא להשמיענו. ואפשר לבאר, שיוסף הצדיק למרות כל מדרגותיו הנשגבות בהן החזיק גם בשהותו בערוות הארץ, הרי כאשר נפגש עם אביו הקדוש לאחר פסק זמן ארוך כל-כך, הוא הבין לפתע פתאום עד כמה גבוהה ונעלית היא מדרגתו של יעקב אבינו, בחיר שבאבות, ומשכך אמר לעצמו: 'אם אב כה גדול לי, הייתי צריך להיות **עוד** יותר קדוש ונשגב', לכן נאמר שהוא בכה על צווארי אביו **עוד** - על אותה תוספת שהיה צריך להוסיף בהיותו בנו של יעקב אבינו".
פנה ה'נועם אליעזר' אל תלמידי הישיבה בווז'ניץ ואמר להם בנעימות:
"אמנם כן, כל בחור הלומד בישיבה מחויב לכבד את מעמדו ולשקוד על דלתי תורה מתוך התעלות ועבודת האלוקים. אולם בחור הלומד בישיבתו הקדושה של 'הדמשק' קדישא, עליו מוטל לצמוח ולהתעלות **עוד** יותר מכל בחור ישיבה רגיל".
בסיפור זה שהיה שגור על לשונו של **כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצוק"ל** פותח להבחל"ח חדב"ן **הגה"צ רבי חיים דוב שטרן שליט"א רב ואב"ד סקולען ב"ב** את שיחתו נוטפת המור עמנו, כשהוא מוחה דמעה שהיא ספק של התרגשות וספק של געגוע ואומר:
"כעת, משחוזרים אנו מבית האבלים בברוקלין, לאחר שבעת ימים בהם שמענו סיפורי קודש רבים ועצומים כל-כך, אנו מבינים למפרע כמה גדולה היתה דמותו של רבנו, כמה כביר היה וכמה נשגב היה עוד הרבה יותר ממה שאנו קרוביו ומקורביו שיערנו לעצמנו, וכאשר אנו מספרים את אלה הסיפורים ונזכרים בהם, קמה וגם ניצבת הדרישה הגדולה - להוסיף עוד בעבודת הקודש, להגדיל **עוד** תורה ולהאדירה".

בחצר המלכות
בצל צדיקי בית רוז'ין
דורות של התקשרות

רבנו הלא היה מקושר מימי צעירותו בצדיקי בית רוז'ין, התקשרות שלא נס ליחה עד אחרית יום. השמועה אומרת שמעלת כבודו זכה לקבל מרבנו את אשר קיבל ושמע מצדיקי מלכות בית רוז'ין. שמא תיאותו לחלוק עמנו פנינה ושתיים?
שני דברים יש המציתים את מעמקי נפשו של

כמים פנים. בסוד שיח עם אביו כ"ק מרן אדמו"ר ה"נועם אליעזר" זי"ע

מקור החסד. עם בנו ממשיך דרכו כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א

לבם של ישראל

גליון מיוחד במלאת השלושים
להסתלקות כ"ק מרן
אדמו"ר מסקולען זי"ע

שיחה עם חתנ"ס הגה"צ רבי חיים דוב שטרן שליט"א

בעל הנס: דבריו של הרה"ק מפאשקאן זי"ע פועלים על אתר באופן נסי ומצילים את רבנו * כמטחווי קשת: הדרכתו החינוכית של רבנו - להתרחק מכל בדל של כעס ולדבוק באמת * הרגשה של קודש: הספל שהתמלא בחדר הרחצה ובקבוק הסודה שנפתח בעיצומו של השבת * נים ולא נים: סוד נעילת הדלתות שהתגלה באורח פלאי * עיר וקדיש מן שמיא נחית

רועה נאמן. עם אביו זי"ע

בעבור כבוד שמך. רבינו זי"ע באפיית מצות

הגה"צ רבי חיים דוב שליט"א, האחד הוא הזכרת השם 'רוז'ין' והשני הוא אזכורו של רבנו. כאשר שני אלה באים כאחד ממלאת נהרה את פניו. "אכן כן - הוא מאשר - מאחר ומבית אבי אנו חסידי רו'זין ובעת מגורי בשנותיי הצעירות באיסט-סיידּ אף זכיתי להסתופף בצל קורתו של כ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן זי"ע, זכיתי ומורי חמי זצוק"ל נסך עלי מזיו זיכרונותיו מהיכליהם של צדיקי בית רוז'ין".

לבקשתנו, מונה הגה"צ שליט"א את סדר התקשרותו של רבנו אל אילן המלכות:

"משפחת פורטוגל מקושרת היתה לצדיקי בית רוז'ין. הגה"צ רבי ישראל אברהם פורטוגל זצוק"ל, סבו של רבנו ורבה של סקולען, מקושר היה אל הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע ולאחר מכן אל הרה"ק רבי איציקל מבוהוש זי"ע. בנו, כ"ק מרן אדמו"ר ה'נועם אליעזר' זי"ע, עובר עם פטירת אביו אל תחת חסותו של הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף מבוהוש זי"ע, ה'פאר ישראל' ואותו החשיב כרבו המובהק. עם פטירתו דבק ה'נועם אליעזר' בהרה"ק רבי אברהם מתתיהו משטפנשט זי"ע ולאחר מכן אל הרה"ק רבי יהודה לייב מפאשקאן זי"ע - אל שני אלה האחרונים נטל עמו את בנו-רבנו אשר זיכרונות מהיכליהם הטמירים נותרו חקוקים במוחו נצח. לאחר מכן דבקו אב ובנו במרן הרה"ק ה'כנסת מרדכי' מסאדיגורה זי"ע וליתר צדיקי השושלת".

נם בפאשקאן

"כל ימיו היה רבנו עורג ל'קידוש' אשר שמע מספר פעמים מפיו של הרה"ק רבי אברהם מתתיהו משטפנשט זי"ע. היה זה אחת בשנה, בחודש כסלו, כאשר הרה"ק זי"ע הגיע לשהות בעיר יאס, עיר קבורתו של אביו, הרה"ק הראשון משטפנשט זי"ע, לקראת יום ההילולא החל בי"ד בכסלו, ונשאר לשבות את השבתות הבאות עד אחר ימי החנוכה. באחת מאותן שבתות היה ה'נועם אליעזר' מתייצב בהיכל הקודש כשהוא מלווה בבנו הילד. **רבנו היה מספר על ה'קידוש' בהיכל הטמיר, כאשר הרה"ק היה מרעים בקולו בנחימה גוברת והולכת עד שהחל להגות את תיבות הקידוש כאשר אימת קודש חופפת על ראש הנוכחים כולם".**

"...הוא היה בעצמו משתית את יסודות החינוך בביתו ואת כל כובד המשקל הניח ללמד את הצאצאים את חשיבות מידת ה'דרך-ארץ', הן דרך-ארץ כלפי ההורים, בדגש על כבודה של הרבנית ע"ה, והן דרך-ארץ כלפי חוץ, לכבד כל אחד..."

באשר להרה"ק רבי לייב'ה מפאשקאן זי"ע היה רבנו מספר מופת מופלא אשר בדידיה הווי עובדא:

רבנו היה אז ילד בן תשע כאשר סבל מצינון חריף, הוא השכים בבוקרו של יום והוריו נחרדו למראה פניו, עווית מחרידה עיוותה את כל מראה פניו, לחייו היו נפוחות ובקושי רב הצליח להוציא דיבורים מפיו. ה'נועם אליעזר' לא חשב פעמיים, הוא העמיס את בנו לעגלה ומיהר להגיע אל היכל הקודש בפאשקאן. הגיעו האב המקודש והבן הקדוש לפאשקאן והרה"ק קיבלם במאור פנים. את ה'נועם אליעזר' הוא הושיב לצדו כאשר רבנו נותר לעמוד ונכחו, בצדו האחר של השולחן. גולל ה'נועם אליעזר' את הצרה החדשה שנחתה לפתחו והציג את בנו. הרה"ק מפאשקאן זי"ע הרים את שתי ידיו הקדושות לעברו של רבנו ואמר בקול רך ותקיף: **"אני מצווה עליך שתדבר בצורה ישרה!"**

"צדיקים ידעו לעשן סיגר..."

הגה"צ רבי חיים דוב שליט"א מגולל בפנינו סיפור נורא על צדיק נוסף מגזע המלכות, אותו נהג רבנו לספר ביום הראשון של ראש השנה, יומא דהילולא של הרה"ק רבי יצחק מאיר מקופיטשניץ זי"ע. סיפור מבהיל ממש:

גביר מופלג מחסידיו של הרה"ק מקופיטשניץ זי"ע נכנס אליו ומירר בדמע עין. הוא סיפר על בנו יחידו אשר נולד לו לאחר שנות ציפייה רבות, אשר סטה מדרך הישר וקבע לעצמו להינשא לבת נכרית רחמנא לשיזבן והוא רואה בעיניים כלות וטוב לו מותו מחייו. הרבי השיבו על אתר: אמור נא לבנך שאני מבקש לראותו והנני מזמינו להיכנס אצלי. הבחור למרות שפרק מעליו כל עול נענה לבקשת הרבי, הוא הגיע אל הקודש ותיכף בהיכנסו התריס במצח נחושה: 'הנני רבי, יכול הרבי לשוחח עמי על כל דבר שבעולם מלבד על בחירתי להינשא לאותה משוקצת רח"ל, אם יזכיר הרבי את עניין הנישואין אקום ואצא את החדר'. הרבי הרגיעו והושיבו לפניו.

החל הרה"ק רבי יצחק מאיר זי"ע לגולל עמו שיחה במילי דעלמא, על דה והא. תוך כדי דיבור פנה אליו הרבי בתוכחה ישירה: מה לך בחור מישראל כי תישא לך אישה נכרית ותעבור על דת יהודית, וכי לא תוכל למצוא בת ישראל כשרה להקים עמה בית נאמן בישראל?! הנער שמע את הדברים וקם בחוצפה כשפניו מועדות אל פתח היציאה. הרבי היה זה שעצרו וקראו לשוב אליו כשהוא מרגיעו ומתחייב ששוב לא ייגע בנושא לוהט זה.

שוב התיישב הנער ושוב הפליג עמו הרבי בשיח על דא ועל הא. עודם מדברים פנה אליו הרה"ק בשאלה: "האם אתה די היה במילים בודדות אלה שיצאו מפי הקודש כדי להעלים מרבנו את 'שינוי הצורה' ולהעביר את העווית מפניו כמעביר פקק מעל גבי צלוחית. רבנו יצא את מעון הקודש בריא ושלם ודיבורו היה ישר. ישר ומיישר לב עקום.

הנוכחים כולם".

עבודת עבודה. בעבודת התפילה

עבודת פלא. בשמחת הכנסת ס"ת

הכנה משבת לשבת

"מנהג קבע רבנו לעצמו - מספר לנו הגה"צ שליט"א תוך כדי שיח - לעשן סיגריה במוצאי שבת קודש. היו אלה רגעים טמירים וידוע היה שזה המגיע לרבנו את הסיגריה זוכה לראות ישועות שלא כדרך הטבע. **רבנו היה מעלה עשן כשכל כולו דביקות וישרעפים ומפיו היה מתנגן נעימת הניגון 'סאל אה קאקאש' של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע, הנעימה בלבד ללא התיבות.**

"רבנו הסביר את מנהגו הזה הנעוץ בביאורו של ה'אור החיים' הקדוש המבאר מדוע מכנה הכתוב את שמירת השבת - 'לעשות', את השבת, לכאורה מה עשייה יש בשמירת שבת, הלא שבת היא עניין של שמירה בלבד, של שב ואל תעשה ולא של קום ועשה, ומחדש ששבת שונה היא מיתר המצוות כאשר עצם שמירת השבת נחשבת לו לאדם כמעשה, מאחר ובאה עבירה לידו ולא עבר הריהו כאילו עשה מעשה, וכשיהודי מונע עצמו מעשות מלאכה בשבת, מעלה עליו הכתוב כאילו 'עשה' וקיים בפועל את השבת. חתם רבנו: היות ואני איני עושה כל מלאכה בשאר ימות השבוע, על כן מעלה אני עשן במוצאי שבת ומנוחה על מנת להבדיל בין החול ובין הקודש ועל מנת ששמירת השבת אכן תיחשב אצלי כעשייה בפועל.

"בני, הרב אליעזר וזסיא שליט"א, שמע הסבר זה מפי הקודש ושאל את רבנו: אם משום הא היה צריך הרבי להעלות עשן בהדי פניא דמעלי שבתא, שכן עצם הפסקת העישון תהיה כפרישה ממלאכה לטובת השבת. השיבו רבנו: ומה אכפת לך שאני מתחיל בהכנות לשבת קודש כבר החל ממוצאי שבת?"

חנוך לנער
אורחות החינוך
מחנך את עצמו

כמי שנכנס לנווה הקודש ולמשפחת המלוכה, שמא יוכל הרב שליט"א למסור לדור אחרון מעט מזעיר מנגוהות החינוך - הדרך החינוכית בה הדריך רבנו את צאצאיו בקטנותם.

"רבנו, לפני שהוא חינך אי מי מצאצאיו, הוא חינך את עצמו - מסכת **הגה"צ רבי חיים דוב שטרן שליט"א** - רבנו עבר מסכת חיים לא פשוטה וכבר בהיותו ילד רך בשנים הוא החל מחנך עצמו לכך שהוא עצמו אינו כלום והחבילה הזו של הבשר והעצמות המרכיבים את גופו, אינה מיועדת אלא עבור להיטיב לזולת. זקני-חותן רבנו - **הגה"צ רבי מנחם זאב שטרן זצ"ל** היה מספר כל ימיו על אותו ביקור אשר ביקר במעון קודשו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'נועם אליעזר' זצוק"ל בסקולען של מעלה. הוא נכנס בבית חדר לפנים מחדר ותיפעם רוחו למראה עשרות הילדים היתומים השוכבים צפופים ומכסים את רצפת הבית, כל אחד מהם מצויד עם מזרן, שמיכה חמה וכרית נוחה. המשיך רבי מנחם זאב זצ"ל ונכנס למטבח ועיניו נפערו מתדהמה, מבין כל הילדים היה ילד אחד נעדר כל לוקסוס. הוא שכב על הספסל הנוקשה, לא מזדן לו ולא כרית ואילולא הקפוטה הבלה בה הוא כרבל עצמותיו, הוא היה מסתכן בקפיאה מקור. רבי מנחם זאב לא חסך את פליאתו מה'נועם אליעזר', מדוע מפלה הוא ילד זה.

"ה'נועם אליעזר' השיב לו בנימה של פשטות: **ילד זה בני הוא, בני יחידי ישראל אברהם, הוא יש לו משהו שאין לכל יתר הילדים, יש לו לב של אמא המלווה את חייו. בדין הוא שיוותר על אבזרי הנוחות שלו עבור אלו שלא זכו לכך.** יצא רבי מנחם זאב את מעון הקודש והכריז: 'לרבי מסקולען יש שלוש מאות בנים יחידים ובן מאומץ אחד...' שנים מאוחר יותר, כאשר רבי מנחם זאב עמד להשיא בתו את עוזי 'בן יחיד', הוא הקדים ושיבר את אוזני בתו הרבנית ע"ה: אם תחפצה את לקיים את השידוך הנכבד הלז, צריכה את ללמוד למחוג מהלכסיקון את התיבה 'איד' (-אנין), בבית משפחת פורטוגל עיצב רבנו את דמותו וחינך את אישיותו להתרחק מכל גרגיר של אנוכיות חלילה".

איש שיחנו הנכבד שליט"א, מחדד שוב: "כוונת הדברים כפשוטם ממש, רבנו לא צמח להיות לבם של ישראל אלא בכוח העמל העצמי וההתגברות על ניסיונותיו, הוא חינך את עצמו ועמל להשריש מקרבו כל מידה רעה עד שמצא את נפשו טהורה, זכה וברה. **החינוך העצמי היה הדרך העוצמתי ביותר לחנך את צאצאיו אחריו, שכן אין דרך חזקה יותר לחנך את הצאצאים מאשר להוות דוגמה אישית ועצמית להתעלות ועבודה עצמית".**

הרחק מן הכעס

באיזו מידה היה רבנו מעורב במסכת חינוכם של צאצאיו?

"במידה גדושה מאוד. הוא היה

חיזוק ועידוד מניגוני הקודש. רבנו עם אביו הק' בעיירה דורנה - קיץ תשט"ז

בעצמו משתית את יסודות החינוך בביתו ואת כל כובד המשקל הניח ללמד את הצאצאים את חשיבות מידת ה'דרך-ארץ', הן דרך-ארץ כלפי ההורים, בדגש על כבודה של הרבנית ע"ה, והן דרך-ארץ כללי חוץ, לכבד כל אחד, בפרט אם מדובר במי שמבוגר בשנים אותו יש לכבד, לקום מפניו, להדר פניו. צאצאיו של רבנו, לשם דוגמה, דיברו אליו מעודם רק בגוף שלישי, אליו ולמחברתו הטהורה ע"ה, היה זה חוק ולא יעבור בדרך החינוך לכיבוד הורים".

ומכיבוד הורים אל מידת האמת:

"רבנו הלא היה עמוד האמת שבדור, כל דבריו אמת וצדק היו. בדרך האמת חינך את צאצאיו וכל מימים שמעו מפיו עד כמה יש לשמור על האמת וחלילה חלילה מלסטות אפילו מחצית הדיבור מידת האמת. ובכלל זה היה מדריך את צאצאיו לשמור על טוהר הנפש, בין היתר על ידי החשבת פרטיותו של האחר. המושג 'סוד' היה מקודש בעיני רבנו, הוא ראה במצפוני לבו של הזולת, אבן משכיות שיש לשומרו מכל משמר. את צאצאיו היה מלמד פרקטית: **כאשר אי מי מספר לכם משהו, כל עוד והוא לא 'מבקש' מכם שתספרו את הדברים הלאה, אות הוא שאינו רוצה בפרסום דבריו ואין כל רשות להעבירם לאוזניים נוספות!"**

לגבי הענשת הצאצאים, היה רבנו מציב תמרור אזהרה גדולה והיא: הישמרות מן הכעס.

הוא היה אומר:

"שלמה המלך לא היה טיפש כמובן והוא זה שלימד מחכמתו ש'חושך שבטו שונא בנו', אולם עלינו לדעת שחלילה וחלילה להעניש את הצאצאים מתוך כעס וזעם".

צאצאי רבנו מספרים שלעתים רחוקות כאשר הסיק בדעתו שצריך להעניש במכה קלה את אחד מצאצאיו, היה הוא מתרחק מכל בדל כעס כמטחווי קשת. לא זו בלבד, הוא היה מזמן את זה הצאצא אליו ואומר לו בניחותא ובחיבה שופעת: "בני יקיר, אל תחשוב חלילה שאני כועס עליך, איני כועס, אלא עושה אני את מה שמוטל על אב בישראל לעשות".

"צדיקים ידעו לעשן סיגר..."

"מתי פתחת את הבקבוק?"

וממי נטילה למי סודה:

"קפידה חמורה הקפיד רבנו שלא לפתוח בקבוקים בשבת. באחת השבתות, כאשר היו צריכים להגיש לפני רבנו כוס סודה, ראה אחד המשמשים בקודש שלא נותר בקבוק סודה פתוח, הוא מיהר לפתוח בקבוק בהיחבא, מזג מלוא הכוס והגיש לפני הקודש. משך עשרים דקות תמימות עמדה כוס הסודה לפני רבנו אשר לא נגע בה. כחלוף עשרים דקות סימן רבנו למשב"ק שייגש אליו כשהוא מברר אצלו: **האם הבקבוק ממנו מזגת את**

המפגש האחרון

בין השיטין מספר לנו **הגה"צ רבי חיים דוב שטרן שליט"א** על הביקור האחרון שביקר אצל חותנו הגדול, בפרשת יתרו תשע"ח, לפני למעלה משנה:

"שהיתי אז בהיכלו הטהור של רבנו כשבאחת מסעודות השבת אמרתי לפניו אמרה שאמרו צדיקים מדורות הקודמים על מקראות הקודש בפרשה: **וישמע** מה שמע יתרו חותן משה, הוא שמע **שיתרו** שהוא מיותר, על כן בא אל משה חתנו אל המדבר על מנת למלא עצמו בישות רוחנית כדי ששוב לא יהיה מיותר. כשהצעתי את הדברים בפני רבנו ניכר היה שהדברים אינם עולים בקנה אחד עם רגשותיו של רבנו, רבנו הגיב על אתר: **יהודי לעולם אינו מיותר! יהודי לעולם אינו מיותר! אין יהודי מיותר!** וזו הרהר קמעא ואחר נענה: אולם אפשר להסביר שהלא יתרו באותה שעה עוד לא התגייר והיה גוי לכל דבר, וגוי הוא באמת מיותר... גוי הוא באמת מיותר... אבל יהודי לעולם אינו מיותר!"

הסודה פתוח היה עוד מערב שבת?!"

אחד מנכדי רבנו המשתתף בשיחה, מוסיף להביא עדות מעניינת אותה העיד בפניו אברך מנכדי רבנו, הלה פתח 'את חסאי אני מזכיר היום' וסיפר על הרגשתו הטהורה והדקה של רבנו בגינוני הטהרה:

"נער הייתי אז, באחד מימי ההילולא שהיו קודש בסקולען, כאשר חשקתי מאוד לשמש כבעל תפילה בתפילת ערבית. היות וידוע ידעתי שישנם עוד החפצים לזכות בזכייה זו, מיהרתי תיכף לאחר ערירכת השולחן הטהור לתפוס את מקומי ליד עמוד התפילה. דקות בודדות חלפו עד שרבנו נכנס אל החדר ותיכף עם כניסתו הוא פונה לכל הקהל ושואל: 'האם כולם נטלו את ידיהם לתפילה?' כולם הנהנו בראשם לאות הן אולם אני שלא נטלתי לא אמרתי ולא כלום, אולם המשכתי להתייצב על מקומי כדי שלא יקדמני אחר. ניגש רבנו אל מקומו, פתח את סידור התפילה ושוב הסתובב אחורנית אל הקהל בשאלה: 'האם כולם נטלו ידיים קודם התפילה?' שוב השיבו כולם הן ולא שמו אל לב שאני שותק ואיני עונה. באין משים שפשפתי את ידי בעמוד התפילה והתחלתי את התפילה. באמצע התפילה, קודם תפילת העמידה שוב הסב רבנו פניו אל הקהל והחזור בידיו כשואל האם כולם נטלו ידיהם ומשנענה בחיוב הוא המשיך בתפילתו כשאינו מעיר ישירות לנכדו אולם גורם לו להבין בספרו שהוא מתנמנם בעת קבלת הקהל וקריאת הפתקאות. הרבי מדז'יקוב שאל אותו: 'האם גם בעת עריכת שולחנותיו הטהורים הוא מתנמנם?' משנענה הלה בחיוב, השיבו רבי יהודה'לע: **אם כן יכול אתה להיות רגוע**". הרי לנו שבדברים העומדים ברומו של עולם אנו עוסקים.

"עדות מרטיטה על גילוי פלאי שגילה רבנו תוך כדי היותו נים ולא נים, שגורה בפי אחד מבניי - כך חדב"ן **הגה"צ רבי חיים דוב שליט"א** - מי שהסתובב במעון הקודש ידע שעם רדת חשכת לילה היה רבנו עומד על המשמר שהבית יהיה סגור ומסוגר, הדלתות והמנעולים ואף החלונות. באותו ליל, והיה זה ליל שישי של פרשת בראשית, שהה אחד מבניי בקרבתו של רבנו אשר ביקש מעמו לרדת אל הקומה התחתונה וולוודא שהדלת סגורה במנעול העליון ובמנעול התחתון. בני ההריס עוז ושאל את רבנו לפשר קפידתו זו, אולם רבנו התחמק הימנו, הוא ניסה להסביר שמדובר פשוט בשמירה מפני גנבים וגזלנים שלא יפרצו אל הבית, אך ברור היה שמדובר בהתחמקות גרידא.

"רבנו פתח את החומש והחל מעביר הסדרה כדרכו בליל שישי כשבני-נכדו יושב סמוך אליו. בהגיעו לפסוק 'והנחש היה ערום' התנמנם רבנו, תוך כדי הבחין בני ששפתותיו של רבנו דובבות דבר מה, הוא הטיה אוזניו ושמע את רבנו משיח תוך כדי תנומה: **הנחש הוא מקור הקליפות ויש להיזהר ביותר שלא להעניק לו דריסת רגל חלילה בתוכנו. עיקר שליטתו של הס"מ היא בשעות הלילה ועל כן היו מופקדים השוערים בבית המקדש, לנעול וללהגיף היטב את דלתות בית הבחירה, שלא יהיה כל פתחון לחדירת כוחות הסטרא אחרא.** ונוראים הם הדברים, נוראים ומבהילים".

רזי סעודת הערב

"עניין זה של המלחמה בכוח הסטרא אחרא המתגבר בלילה, היה הסיבה לסעודת הערב שהיה רבנו סועד, שהלא במהלך היום כולו לא היה רבנו מכניס דבר מאכל לפיו ורק עם שחר היה מתיישב לאכול ערבית. רבנו היה מספר על הלך שהגיע אל הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע וביקש להתארח בביתו. באותה שעה ישב האפט'ער רב בבית דינו על כן ביקש מבאי ביתו לארח את היהודי ולספק לו ארוחה משביעה ומיטה מוצעת. זמן מועט לאחר מכן סיים ה'אוהב ישראל' את פסיקותיו ההלכתיות בבית הדין והוא חזר לביתו, משראה שהאורח איננו שאל את בני הבית אשר השיבו שהאורח אמר שהוא חלש ועייף מנדודי הדרך ועל כן מיהר לשכב לתנומת ליל עוד טרם אכל. נענה ה'אוהב ישראל' ואמר: **איני מבין איך יהודי אינו מתבייש מבורא העולם ללכת ליישן ללא ווען'טשערע (-ארוחת ערב)**. עד כאן אמר ה'אוהב ישראל' ועד כאן סיפר רבנו".

לחתנא דבי נשיאה יש הסבר למעשייה זו:

"אל היכלו של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע הגיע אחד מחסידיו שכבר לא היה צעיר לימים והתאונן על כך שעבודת ה' קשה לו ביותר, זאת למרות שהורגל מנעוריו להתמסר לעבודת קונו. הרבי הזקן מסאדיגורה התרומם ממקומו והילך הלוך ושוב בחדרו עד שנעצר על עומדו וביקש את חסידו הנאמן שיציג לפניו את כל סדר יומו. משששמע את כל סדר היום נענה: 'החולשה בעבודת ה' נובעת מכך שאתה מפספס לסעוד ארוחת ערב. צא ולמד, תיכף משניעור אדם משנתו בא אליו היצר ומנסה להסיתו שלא יתמסר לקונו, אולם המצוות החיוביות שאנו מקיימים, התפילין וקריאת שמע, התפילה והציצית, התורה וההתמדה, מלמאים אותנו בהילה של קודש המעניקה לנו כוח נגד הרוצים להפריע לנו.

"כל זאת טוב וישר בשעות היום. לא כן בשעות הלילה, באותן השעות אין כל מצווה חיובית ומשכך מתגבר כוחו של הס"מ העומד עלינו לכלותינו, ועתה אם רוצה אדם לפעול בשום שכל, יקבע לעצמו סעודת ערב כשבעבם הסעודה הוא מחייב עצמו במצוות לרוב, בנטילת ידיים וברכות שקודם האכילה - מצוות מדרבנן, ובברכת המזון - מצווה מדאורייתא, ועל ידי כן יצבור כוח להתחזק בעבודת ה' ביתר שאת. סיפור זה יבאר גם את הסיפור אשר סיפר רבנו, כי הנה כן, סעודת הערב הרי היא כתריס בפני פורענותו של יצר".

פשרה של הסתגרות

הגה"צ רבי חיים דוב שטרן שליט"א חותם את הירייעה בגילוי טפחיים נוספים משולי אדרתו של רבנו:

"בכלל, כל העניין ששמו 'שינה' מאוס היה בסביבתו של רבנו, מימיו לא ישן רבנו יותר משעה עד שעה ומחצה ביממה, גם כשהלאות פשטה בכל עצמותיו. זכורני לפני שנים כאשר רבנו הגיע לבני ברק להשתתף בשמחת הכלולות של אחד מצאצאיי, רבנו נחת מארה"ב בשעות אחה"צ של יום חמישי, ערב שבת העלייה לתורה. בליל שישי מאן דכר שם שינה, וכך נותר רבנו עייף מתלאות הדרך מבלי לישון אפילו שיתין נשמין. בערב שבת קודש הגיע רבנו כמעט לאפיסת כוחות, שאל רבנו את צאצאיו הסובבים אותו: 'מה נעשה? מי יוכל להשיא לי עצה מה אעשה כי עייף אנכי'. הסובבים עטו על המציאה ומיהרו להציע לרבנו: 'יסתגר נא הרבי לשם שינה ואגירת כוח', רבנו שמע ונרעש: 'מדוע תשיאו לי עצות גסות וחומריות כל-כך כמו שינה?' כך, ממש כך, ראה רבנו את השינה, כדבר מאוס ממש".

ביתר שאת נשנה סיפור דומה כאשר רבנו שהה בלונדון לקראת שמחת הנישואין של אחד הנכדים. רבנו היה עייף ותש כוח ביום החופה עד שהרבנית הצדקנית ע"ה נכנסה אליו והפציר בו שיפנה "זיך צושפארן" (-בתרגום מילולי: להסתגר. חסידים ואנשי מעשה שלא רצו להזכיר 'שינה', היו מכנים

"...בתחילת הנהגתו של רבנו הגיע מי שהגיע אל מורו ורבו, כ"ק מרן אדמו"ר רבי יהודה'לע מדז'יקוב זי"ע וניסה ללעוג לרבנו בספרו שהוא מתנמנם בעת קבלת הקהל וקריאת הפתקאות. הרבי מדז'יקוב שאל אותו: .האם גם בעת עריכת שולחנותיו הטהורים הוא מתנמנם? משנענה הלה בחיוב, השיבו רבי יהודה'לע: אם כן יכול אתה להיות רגוע"...

עשרה כרכים של חידושי תורה. רבינו שקוע בלימודו

כמים פנים. בסוד שיח עם אביו

רזין דרזין
הצצה בהיכלו הטמיר של רבנו
נים ולא נים

כשאנו מבקשים מאיש שיחנו הגה"צ שליט"א שיגלה בפנינו טפח וטפחיים מעבודת הקודש, הוא ניאות: "אספר לכם על נוהגו בקודש של מורי חמי זצוק"ל אשר בעת קבלת הפתקאות או בעת עריכת השולחנות הטהורים ובעוד הזדמנויות, היה מתנמנם לפתע פתאום, נים ולא נים, כשנמנום זה היה מרוי עליון. לא אחת כאשר הציגו לפניו שאלה קשה ומורכבת, **היה מתנמנם לרגעים אחדים ומשהיה מקיץ היה משיב תשובות שלא אחת היה בהם משום רוח הקודש גלויה**".

הגה"צ שליט"א מספר לנו על שיחת קודש ששוחח לפני שנים עם כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, מי שהיה דבוק בלב ונפש ברבנו וניגוני סקולען הם חלק בלתי ניתק מהרפרטואר בשולחנותיו הטהורים: "הוא סיפר לי שבתחילת הנהגתו של רבנו הגיע מי שהגיע אל מורו ורבו, כ"ק מרן אדמו"ר

יוסף מאיר האס

תָּבוֹא לְפָנֶיךָ אַנְקַת אָסִיר

יריעה היסטורית אפופת גילויים מרעישים על פרשת מאסרו המפורסם של כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצוק"ל

במלאות 60 שנה לכניסתו לבית האסורים ברומניה - ניסן תשי"ט־תשע"ט

אין מישהו שאינו מכיר את הניגון המפורסם של כ"ק מרן אדמו"ר בעל 'נועם אליעזר' זי"ע מסקולען, על תיבותיו של נעים זמירות ישראל, דוד מלך ישראל חי וקיים, בספר התהלים (פרק עט): "וְנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדוֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ". בטבעו הנפלא לאוקיר בתחינה ובבקשה: "תבוא לפניך אנקת אסיר כגודל זרועך, הותר בני תמותה". החסידים אף מוסיפים בהדגשה, כי בחלוף 60 שנה להלחנתו של הניגון מלהיב הנשמות, ניתן לספר על נהרות של דמעות שנשפכו במרוצת השנים מעיניהם של יהודים שזמרוהו בהתרוממות הנפשות, עת נכספה גם כלתה נפשם לחצרות בית ד'.

"אשרי עין ראתה זאת", מספר לנו אחד מפרחי החסידים בחצר הקדוש מסקולען, "עת פתח כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצוק"ל בזמר זה בכל שנה בסעודת ההודאה שנערכה במוצאי שבת נחמו, לרגל שחרורו יחד עם אביו הק' זי"ע מבית האסורים בבוקרשט. **עין לא נותרה יבשה ברגעים מרטיטים אלו, כשרבנו זימר את הניגון עם כל תנועותיו המיוחדות, וכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו כאחד, אומרים שיר ושבח להשי"ת שהוציאם מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה.** כל מאות המשתתפים היו נסחפים יחד עם רבנו בשירתו העילאית, ולבבות כולם התעוררו להרהורי תשובה מחמת שגב קדושת המעמד".

על מנת להבין את עומקו של הניגון הייחודי הזה, עלינו לשוב אחורנית במנהרת דברי ימיה של חצר הקודש סקולען, עת נאסרו ברחטים מרן ה'נועם אליעזר' זי"ע ובנו כ"ק מרן רבנו זצוק"ל בבית האסורים ברומניה על ידי המשטרה החשאית - הסקוריטטה, שם שהו כחמישה חודשים תחת עינויי גוף ונפש קשים ומרים ביותר, כפי שהתבטא מרן ה'נועם אליעזר' לימים, **שאין לו ספק כי הקב"ה היה אתם יחד בבית הסוהר, ממש בבחינת 'עמו אנכי בצרה', והבריך במוחו כאלו ניגונים מיוחדים שיוכלו להתחזק דרכם באמונה פשוטה כי צדיק ד' בכל דרכיו, הן עבורו והן עבור בנו ישראל־יקל.**

תחת השלטון הקומוניסטי

בשנת תרצ"ה עזב מרן ה'נועם אליעזר' את העיירה הקטנה סקולען השוכנת על גבול מולדובה, ובהוראת הרה"ק בעל 'כנסת מרדכי' זי"ע מסאדיגורה, הגיע לקבוע משכנו בטשרנוביץ הגדולה, בירת מחוז בוקובינה, בה התגוררו באותם ימים עשרות אלפי יהודים. לימים התברר כי היה זה נס הצלתו מידי הרומנים הקומוניסטים ימ"ש, שתקופה קצרה לאחר מכן פלשו לתוככי סקולען וביצעו בה פוגרומים רצחניים רח"ל, ודם יהודי רב נשפך כמים באין פוצה פה ומצפצף. רק אז התגלתה ראייתו הרחוקה של הרה"ק מסאדיגורה שבהוראתו זו הציל את משפחת צדיקי בית סקולען.

בטשערנוביץ היה מרן ה'נועם אליעזר' אחד מגדולי העושים והמעשים להגדיל תורה ולהאדירה, כפי שהיתה דרכו עוד בימי שבתו בסקולען שהיו ידיו רבות לו בפעולות חובקות זרועות עולם למען התורה והיהדות ברומניה, כמו גם הקמת מוסדות חינוך לבנים ולבנות בכל המקומות, שלא תשתכח תורה מישראל. **וכך, תקופה קצרה אחרי בואו לטשרנוביץ, כבר יצא שמו וטבעו בעמוד התווך ובכריה התיכון לכל קודשי בית ישראל מתוך התמסרות נפלאה ברוח ובגשם.**

לא נלאה את הקוראים בכל קורות העתים הנוראים שתכפו את מרן ה'נועם אליעזר' זי"ע ובני משפחתו בימי מלחמת העולם השנייה, היות ומטרת מאמרנו לתקופתו של השלטון הקומוניסטי שתפס את מושכות הנהגת רומניה ביד ברזל עם תום המלחמה האיומה.

היתה זו תקופה איומה וחשוכה לכל יהודי רומניה, שגם בימים ההם לא מוצתה עדיין כוס תרעלתם. **התנועה הקומוניסטית העוינת השתלטה באחת על רומניה ותפסה בכל זרועות השלטון. היהודים שומרי הדת נגלו מן הפח אל הפחת, בעומדם נפחדים מול חיות האדם המבקשות בכל מחיר להכחיד כל סממן יהודי מרחבי המדינה.** באותה שעה הוחש באחת הצורך הדחוף להימלט מרומניה, אלא שהקומוניסטים כבר הספיקו לסגור את שערי הארץ, והיהודים הרבים נותרו מפוחדים ומאוימים מאחוריו מסך הברזל, כשבחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, ולא אחת היו השוטרים הרשעים משליכים יהודים לכלא על לא עוול בכפם.

מובן מאליו שפעולותיו הנשגבות למען התורה והיהדות, הביאה אותם להכריז על מרן ה'נועם אליעזר' זי"ע כאויב מספר אחד שיש להכניעו בהקדם. **כאן החלה מלחמת התשה שנמשכה כ־15 שנים בין כוחות הטומאה לבין כוחות הקדושה, עד שזכה מרן ה'נועם אליעזר' לעזוב את רומניה יחד עם בנו כ"ק מרן אדמו"ר יצחק"ל בשנת תש"כ.** מיד עם פלוס לשלטון הם הכניסו את משפחת פורטוגל לרשימה השחורה שלהם, שכל מי שהיה רשום בה חייו הפכו למרורים על ידי שליחי השטן הרשעים הארורים.

בנתיבות הצלת ילדי ישראל

עם שוך רעמי תותחי מלחמת העולם השנייה, שינס מרן ה'נועם אליעזר' את מותניו והשליך נפשו מנגד להצלת בני ובנות ישראל היתומים, פליטי שרידי חרב ששוטטו ברומניה ללא אב ואם וללא גואל ומכר. **שותף מלא לפעילותו הכבירה היה בנו כ"ק מרן רבנו זצוק"ל, שלמרות היותו נער צעיר הפך לשותפו של אביו הגדול ויחדיו פעלו למען היתומים, על אף העוון הפלילי הכרוך בכך מטעם השלטון הקומוניסטי־רומני.**

בית אביו מרן ה'נועם אליעזר' זי"ע בטשרנוביץ הפך להיות בית יתומים בלתי-רשמי והתמלא במאות יתומים. השלטונות עקבו אחרי הפעילות האסורה שבביתם במשך כל שעות היממה, ורק כאשר הרגישו כי טבעת ההדק מתחזקת ומתהדקת סביב צווארם בשל רדיפות הצוררים הפאשיסטים, נמלטו במהירות וולקחו איתם את הילדים לבוקרשט הבירה. גם לאחר ששוחרר האב הגדול מבור הכלא, לשם הושלך בשל פעילותו להצלת הילדים, לא חשב אף לרגע אחד להפסיק ואדרבה הגביר פעליו ביתר שאת ועוז ללא חת ופחד.

יוצא ונכנס היה מרן ה'נועם אליעזר' בבית האסורים לימים אחדים ולעתים אף לשעות ספורות, אך לא חת לרגע. תמיד היו רבני וצדיקי רומניה חשים לעזרתו ומפעילים קשרים קרובים לשחרורו לאלתר, ביניהם היה גם כ"ק מרן אדמו"ר מבוהוש זצוק"ל שהתגורר בימים ההם בבוקרשט, והפעיל את קשריו דרך אחד מחסידיו שהיה מקורב לשלטונות הקומוניסטים.

על אחת הפעמים האלו מסופר, שפעם ביום י"א בתשרי – יומא דהילולא של כ"ק מרן אדמו"ר רבי מנחם מענדיל מבוהוש זי"ע, כשחזר הרבי מבוהוש מהמקווה וליוהו אז החסיד ר' אהרן חזן, הגיעה אליו ידיעה שהרבי מסקולען מובל שוב למעצר. למרבה הפלא, השיב הרבי מבוהוש לשליח שהביא את הידיעה: **"אמנם בכל פעם שנאסר הרבי מסקולען, השתדלתי ופעלתי למען שחרורו, אבל היות והיום הוא היארצייט של חותני הרבי זי"ע, יש לי אמונה שהרבי מסקולען שהיה מקושר אליו מאוד, אינו צריך היום לשום השתדלות, רק בזכות חותני הק' ישתחרר מהרה מאליו ואין כלל מה לדאוג"...** ואכן, מאוחר יותר לפנות ערב, כשהרבי מבוהוש יצא לערוך את שולחנו הטהור לרגל יומא דהילולא, עוד לפני שנטל את ידיו, הגיע שליח לבשרו שהרבי מסקולען כבר שוחרר...

אלא שהרשעים כים נגרשו, וכעבור תקופה הגיע המאסר השני והמפורסם ביותר. **היה זה ביום ראש חודש ניסן שנת תשי"ט, כשמרן ה'נועם אליעזר' זי"ע נגלה שוב במשך חמישה חודשים ובאותה עת נגלה בנפרד גם בנו מרן רבנו זצוק"ל, כאשר במהלכם של ימי המעצר הכבירים עברו עיניים קשים ומרים.**

קמצוץ של מידע על העיניים הנוראים שעברו בבית האסורים הנודע לשמצה של הסקיוריטטה, יעידו שורותיו המרטיטות של מרן ה'נועם אליעזר' בהקדמתו לספר 'שם ושארית ישראל' שהוציא לאור מכתבי אביו הגה"צ רבי ישראל אברהם פורטוגל זצ"ל אב"ד בקולען, בהן הוא מתאר את קושי השעבוד והמאסר: **"וממש היה כפסע ביני לבין המוות, כי לא היה דרך הטבע להינצל מהם ובדרך נס ממש ניצלנו ממוות לחיים".**

פרחי החסידים מצביעים בפנינו בהשתאות על כך שרבנו מיעט לספר ברבים על התלאות והרדיפות שהיו מנת חלקו בבית האסורים ברומניה בימי חורפו. במיוחד לאור מה שאומרים משמו של אביו הק' מרן ה'נועם אליעזר', שהיה יחד עמו בבית הסוהר, **שבנו – רבנו – עוד סבל הרבה יותר ממנו, היות והוא עצמו היה 'ראבינער' והם נזהרו בכבודו לפי השגותיהם הנמוכות כמובן, אולם רבנו שלא היה לו שום תפקיד רשמי, סבל מרורים מנחת זרועם האנטישמית עד זוב דם, אולם כמעט ולא נשמע מפיו על התקופה ההיא.**

קיר דק חוצץ ביניהם

על פי רשימות זקני החסידים אנו למדים, כי בליל ר"ח ניסן תש"י פרצו שוטרים רומנים לביתו של מרן ה'נועם אליעזר' וביקשו לקחת אתם בדחיפות את מרן רבנו זי"ע, שהיה בימים ההם אברך צעיר לימים.

אוהבים את הבריות לקרבם לתורה. מרן ה'נועם אליעזר' זי"ע בנסיעתו לסעושאנרטץ לקרב יהודים להשי"ת

פעילות ענפה לילדים היתומים. רבנו בבחרותו (משמאל) יחד עם אביו הק' זי"ע ברחובות טשרנוביץ עם הילדים שגדלו בביתם

המאסר - העשייה הענפה של כ"ק מרן אדמו"ר בעל .נועם אליעזר' זי"ע יחד עם בנו חביבו כ"ק מרן רבנו זצוק"ל, הפכה אותם לחותרים נגד הממשל הקומוניסטי שעשה הכול לדכאם ולענותם * **המאסר השני** - בו נכלאו שניהם לתקופה ממושכת היה בחודש ניסן תשי"ט, במהלכו עברו עינויים קשים ומרים שאיימו לשבור את רוחם * **החיזוק** - חיזוק ועידוד שאבו שניהם מהלחנת הניגונים המיוחדים שהוכנסו בפיהם מן השמים * נטפי הוד משיחותיו וזיכרונותיו של כ"ק מרן רבנו זצוק"ל על נס הצלתו המופלא מהכלא הרומני

קשה הייתה פרידתו של מרן ה'נועם אליעזר' מהבן היחיד האהוב שנלקח עתה בידי זדים ארורים, בפרט שהכרת פניהם הנרגזות עתה בהם שהעתיד אינו מבשר טובות ח"ו. לאחר שעה קלה בה התארגן רבנו ליציאתו עם השוטרים, נגרר אחריהם בדרכו לבניין הסיקוריטטה בבוקרשט שהיה אימתם של מיליוני אזרחי רומניה, לאור השמועות שהגיעו לאוזנם על העינויים הקשים שמתרחשים בין קירותיו.

חלפו שעתיים תמימות והנה דפיקות רמות נשמעות על דלת הבית של הרבי מסקולען. משזו נפתחה, גילה מרן ה'נועם אליעזר' למרבה הפתעתו כי גם הוא נלקח עתה למאסר בידי המשטרה החשאית. בהבינו כי הפעם יהיה זה מאסר ממושך, לקח אתו את הטלית והתפילין, חק לישראל ועוד כמה ספרים, **אולם משרק הגיע לבניין הסקיוריטטה ונזרק לחדר חשוך ומצחין, נלקחו ממנו הדברים שבקדושה שהביא אתו, ונאסר באזיקים כאחרון פושעי רומניה, מהגרועים שבגרועים, רח"ל.**

בינתיים, שהה מרן רבנו זצוק"ל בחדרו בבית האסורים, בלי שידע כלל כי אביו הק' נמצא יחד אתו בבניין בית האסורים, שהרי הוא נלקח אל הכלא שעתיים מוקדם יותר. לא זו בלבד, אלא שלא ידע כי רק קיר דק של בטון חוצץ בינו לבין אביו הק'. **אולם באחד הימים בהם שהה בחדרו אפוף ייסורים קשים, שמע לפתע קול גניחת כאב הבוקע מנחמת לב פצוע ומיוסר, קול שדמה להפליא לקולו הנעים והמתוק של אביו הק', כפי שסיפר לימים שהיה זה 'קרעכץ וואס איז מיר געווען אזוינ קענטליך און אזוי היימיש'** (אנחה כה מוכרת וכה ביתית...).

"...בזמנים קשים כאלו מי יכול בכלל לחשוב על פסוקים וניגונים? במצבים בהם היינו צריכים לקשור את הראש במטפחת מחמת גודל הכאבים והייסורים כדי שחלילה לא נאבד את הדעת הישרה, מי העלה על דעתו לזמר ניגוני שמחה ודביקות?! אין זה אלא מתנה גמורה מן השמים, חסד ד' מעולם ועד עולם, ששלחו לו ניגונים שיוכל להתחזק דרכם באמונה פשוטה ובביטחון גמור שנכונים להם עוד ימים טובים יותר מאלו..."

תיכף ומיד הבין רבנו כי גם אביו הק' נמצא כאן תחת מאסר כבד, מה שהביא אותו לידי ידיעה כי המצב חמור ביותר והפעם לא בנקל ייחלצו מידיהם האכזריות של הקומוניסטים הארורים, שונאי ישראל הנודעים לשמצה עד עצם היום הזה. בינתיים, לאור התגלית המפתיעה עבור רבנו, כי אביו הק' יושב בחדר הסמוך לו מאחורי הקיר, **פיתחו לעצמם שניהם סימנים שונים דרכם הצליחו לתקשר אחד עם השני דרך שיעולים וכדומה למשך תקופה קצרה,** כי כעבור מספר ימים נלקח רבנו למקום אחר ומאז לא ידע מה קורה עם אביו הק', וכן אביו הק' לא ידע מה קורה עם בנו יחידו, מחמד נפשו ונקודת חייו.

ייסורים קשים ועינויים נוראים

לאחר שבועות ארוכים בהם ישבו בבית הכלא הרומני, נודעה להם חומרת 'עוונם' נגד המשטר הקומוניסטי: **הם הואשמו בריגול ברומניה לטובת ארצות הברית והמדינה הציונית שהוקמה בישראל...** הם הטיחו במרן ה'נועם אליעזר', שהיות ואליו הביטחה בבוקרשט מגיעים בכל עת אנשים לשוחח עמו בחשאיות ולשמוע ממנו דברי תורה, הרי שהם רואים בכך פרישה נרחבת של ריגול חמור הפוגע אנושות במשטר הרומני. לא פחות ולא יותר.

בתחילה הם דרשו בכל תוקף שהרבי מסקולען יחד עם בנו יתחמו להם על מסמכים שונים, בהם יודו כביכול על האישומים החמורים שיש לשלטונות נגדם, כדי להצדיק את מאסרם בתת-תנאים אנושיים ובבקלת ייסורים קשים ומרים. אולם מרן ה'נועם אליעזר' התעקש שוב ושוב שאינו חותם על שום מסמך כזה, היות ולא היו דברים מעולם, אין כאן רשת ריגול ואין כאן חתירה נגד הממשל הרודני, אלא הפצת תורה ויהדות לצמאים לשמוע את דבר ד' ותו, ותו לא.

אין מילים שיוכלו לתאר את מסכת הייסורים הנוראים שעברו שני הצדיקים בין כותלי הכלא הרומני, בו יושבו לא זכו לראות את אור השמש, בלי זכויות בסיסיות של כבוד האדם וחירותו, ללא צרכים מינימאליים כדי חיותם, ובנוסף לכך עוד עברו התעללויות קשות מצידם של החוקרים הנפשעים שביקשו להכניע את לבם החזק על ידי העינויים, ללא הצלחה.

היו רגעים רבים עליהם סיפר לימים מרן ה'נועם אליעזר', שהגיעו מים עד נפש והרגיש שאינו מסוגל יותר לעמוד בעינויים הקשים. לא פעם ולא פעמיים שאל את עצמו האם יזכה לצאת מהמבנה המצמית הזה, ממנו לא זכו רבים לצאת בחיים. באותם ימים – קיץ תשי"ט – הפכו שניהם לבשר ועצמות ל"ע, גידיהם בלטו החוצה מבעד לעור הצפוד ממלקות וממחסור בתזונה נאותה, **וכפי שסיפר פעם רבנו שהכובע אותו חבש על ראשו בכל עת, נהיה גדול מדי על ראשו ונפל עליו עד לאמצע הפנים...**

כפי שכבר הוזכר, כלפי מרן ה'נועם אליעזר' היתה להם יראת הכבוד כלשהי, היות וידעו שהוא משמש כ'ראבינער' גדול אצל היהודים, אולם רבנו שהיה אברך צעיר וצנום בלי תפקיד רשמי, היה מבחינתם פושע מסוכן שיש לעשות הכול כדי להביאו להודות באשמת הריגול לטובת ארה"ב וישראל. והם אכן עשו הכול כדי לענותו ולייסרו במעשים שלא יעלו על הדעת. באחד הימים פרצו לחדרו של רבנו חיות הטרף הרומנים והחלו לתלוש את פאותיו ואת זקנו ללא רחמים. **הרגעים האיומים הללו עברו עליו מתוך ייסורים נוראים עד שכמעט קרס תחתיו ללא רוח חיים, ואך בקושי נותרו לו מספר שערות על סנטרו, כשהם מותירים אותו חבול ומדמם על רצפת חדרו.**

בפעם אחרת הם עינו את רבנו בייסורי איוב כדי שיודה על כתב האישום ולהסגיר בפניהם את שמותיהם של החשודים בריגול נגד רומניה. אולם היות ורבנו כמובן לא שיתף אתם פעולה, הם החלו לענותו יותר ויותר בעינויים שאדם רגיל אינו מסוגל לעמוד בהם, עד שרבנו הרגיש שכוחותיו נוטשים אותו קמעא קמעא ועוד מעט כבר יהיה מאוחר מדי,

והחל לזעוק בכוחותיו האחרונים: 'לאט אפ! הערט אויף! איך וויל אייך עפעס זאגן!' (עזבו אותי! הפסיקו! אני רוצה לומר לכם משהו!).

הרשעים שהיו בטוחים כי הנה הצליחו להביא את רבנו לידי הודאה במעשיו החמורים, מיד הפסיקו עם העיוויים ושאלו את רבנו מה הוא רוצה לומר להם? **ומה מאוד התאמצו לשמוע את דבריו של רבנו בקולו החלוש והמיוסר עד שערי מוות, שהוא מבקש מהם דבר אחד טרם ימות, שלכל הפחות יראו להביאו לקבר ישראל...** אכן, זו היתה הרגשתו היחידה של רבנו באותה שעה, הוא חש באמת ובתמים כי אינו מסוגל יותר לעמוד בייסורים האלו שיפרידו אותו ח"ו מהעולם הזה.

אולם הרשעים האלו ששנאת ישראל תהומית בערה בהם כדמות חמת עכשוב, לא הסכימו לדבריו של רבנו וענו לו בחמת זעם: 'קבר ישראל מתחשק לך? לא! לא תקבל את התענוג הזה! אנו נשרוף את גופתך ונפזר את האפר על פני חוצות' (עפ"ל)...

יימח שמם וזכרם, ונימח זיכרם מלהזכירם!

חיזוק ועידוד מהלחנת הניגונים

בזמנים הקשים ביותר במשך השבועות האורכים שישבו בכלא הרומני (22 שבועות!), הקפיד רבנו כמו אביו הק' שלא לעבור חלילה על שום איסור ח"ן, אפילו מדרבנן. רבנו היה מספר על אביו הק', שישב בצינוק קטנטן וצפוף שבקושי היה בו מקום להסתובב, אך הרשעים האלו דחסו לתוכו בכוונה עוד ערל רומני, שיהיה יחד אתו בצפיפות בלתי נתפסת.

על פי הכללים של בית הסוהר, היתה מוטלת חובה על כל אסיר לטאטא את חדרו בכל בוקר, אך היות והם היו שניים בחדר, היה עליהם להתחלק ביניהם שפעם הרבי ינקה ופעם הגוי ינקה. היות ובשבת קודש היה חשש חילול שבת בפעולה זו, ביקש הרבי מהגוי השכן שהוא ינקה בשבת במקומו ואילו הוא ינקה את החדר ביום ראשון במקומו.

הישיבה הממושכת בין כותלי בית האסורים בכלל, ומסכת העיוויים הקשים שעברו שניהם דבר יום ביומו, גזלו מהם את מיטב כוחותיהם הדלים בלאו הכי, וכאמור לא פעם אחת חשו שניהם כי הגיעו מים עד נפש ואינם יכולים יותר לעמוד בניסיונות האלו. אולם, **כפי שרבנו עצמו העיד פעמים רבות בעת סעודות ההודאה שהיה מקים בכל שנה במוצאי שבת נחמו, הרי שדווקא ברגעים שבריריים אלו שאביו הק' הרגיש שתמו כוחותיו, היה הוזר ומתעורר, מתחזק ומתרפא עם כוחות מיוחדים שנתנו לו במתנה מן השמים.**

ומה היה טיבם של כוחות מיוחדים אלו, 'די הימלישע כוחות' – בלשון קודשו של רבנו?: בכל פעם בה הרגיש אביו הק' שמידת חולשתו הגדישה את סאתה והוא מתחיל לקרוס ח"ו, תמיד שלח לו השי"ת לתוך פיו פסוקים שונים כדי להתאים עליהם ניגונים, ניגונים שחיזקו אותו מאוד ונסכו בו חיים מחודשים להתמודד עם גורלו המר בימים חשוכים אלו.

רבנו המשיך ותיאר את הקורות דאז: **"בזמנים קשים כאלו מי יכול בכלל לחשוב על פסוקים וניגונים? במצבים בהם היינו צריכים לקשור את הראש במטפחת מחמת גודל הכאבים והייסורים כדי שחלילה לא נאבד את הדעת הישרה, מי העלה על דעתו לזמר ניגוני שמחה ודביקות?! אין זה אלא מתנה גמורה מן השמים, חסד ד' מעולם ועד עולם, ששלחו לו ניגונים שיוכל להתחזק דרכם באמונה פשוטה ובביטחון גמור שנכונים להם עוד ימים טובים יותר מאלו".**

מצות בתוך הכלא הרומני

בתוך השיחה עם הגה"צ רבי שלמה טוביאס שליט"א רבה של יאס שמענו על פעלו של אביו הגה"צ רבי שמואל טוביאס זצ"ל רבה של פיאטרה-ניאמץ לדאוג למצות בפסח בתוכני הכלא הרומני

שמענו שאביכם זצ"ל דאג להם למצות בפסח תשי"ט בכלא הרומני, האומנם?!

"אכן, שבוע אחרי שנכנסו לכלא, התקרב ובא חג הפסח אך לא הסכימו להכניס להם מצות בשום אופן. אבא החל בפעילות רבה למענם שיוכלו לקיים את המצוה כהלכתה, ואחד הדברים שעשה היה, שהתקשר אל הרב הראשי ר' דוד משה רוזן ז"ל ושאל אותו בקול: 'מה יהיה עם מצות?! מה יהיה עם מצות?!', וזאת בכוונה תחילה, שהרי הכל ידעו שהשלטונות מאזינים לכל שיחות הטלפון ואבא אכן רצה שהבולשת תשמע. אבל הרב רוזן ענה שאין לו מה לעזור.

"בסופו של דבר, אחרי כל הפעילות האינטנסיבית הזו, השי"ת עזר להם על ידי שליחיו הנאמנים. היה זה איש יקר בלונדון בשם גוטרמן שהיה עסקן גדול, שהלך למשרדי הצלב האדום לבקש שיפעילו לחץ על ממשלת רומניה שיכניסו מצות לרבי מסקולנו ובנו. נציג הצלב האדום ניסה בתחילה להתחמק שהוא לא מתערב בענייניה של מדינה קומוניסטית כמו רומניה, **אולם כשראה גוטרמן שהוא לא מצליח לפעול, הכה בשולחן בעוצמה עד שהזכוכית שהיתה על השולחן התנפצה והוא נפצע ביד בצורה קשה.**

"כשראה הגוי מהצלב האדום כמה הדבר נוגע לו בנפשו, הרים תיכף ומיד טלפון לממשלת רומניה והודיע להם שאם הם לא מכניסים מצות לרבי מסקולנו, הוא לא מקנא בהם... וכך היה: **כרבע שעה לפני התקדש ליל חג הפסח, פתח הסוהר הגוי את דלת התא של הרבי ואמר לו: 'האלוקים שלכם שלח לך מצות לפסח!'...**

"הרבי מסקולנו היה אומר על זה בצחות, שהיה שווה להיות במאסר רק בשביל לשמוע דבר זה מהגוי".

ונאמר לפניו שירה חדשה

פרט לא ידוע הוא, **כי רבים מה'סקולענע ניגונים' המושרים עד היום בכל תפוצות גולת ישראל, המוכרים בכל מקום עם ה'קווטשען' הייחודיים שיש בהם לעורר את הלבבות לתשובה ולשמחה, נוצרו דווקא בזמנים הקשים ביותר שעברו על מרן ה'נועם אליעזר' זי"ע ובנו יחידו כ"ק מרן רבנו יצחק'ל, בין כותלי בית האסורים ברומניה.** כזכור, היו פעמים שונות בהן נאסר מרן ה'נועם אליעזר' על ידי המשטרה החשאית, כשכמעט בכל פעם היה מלחין ניגונים שונים בהיותו אסור ברהטים.

באחת ההזדמנויות סיפר רבנו, שבתקופת מגורם ברומניה היה אביו הק' נוהג לומר על 'לכה דודי' ניגון דביקות ארוך, אך לאחר מכן החל לזמר עליו ניגון שמחה מהיר ועליו. הסיבה לכך היתה, כי בהיותו אסור בין כותלי הכלא לא יכל לזמר בליל שבת קודש את הניגון הארוך, היות ובכל רגע חשש שמא יבואו לקחתו לחקירות היומיומיות והוא יהיה מוכרח להפסיק באמצע תפילתו, לכן הוא התאים על 'לכה דודי' זמר שמח ומהיר... ומאחר וכבר שינה את הניגון בבית הסוהר, כבר נשאר עם הניגון הזה גם לאחר מכן עד יומו האחרון.

רבנו היה מספר, שבתקופה חשוכה ורקשה זו, בהם לקחו לו הרשעים את הטלית והתפילין כמו גם שאר ספרי הקודש שביקש להכניס אתו לתוככי הכלא, התחזק דווקא בכוח המיוחד שהיה לו בהלחנת ניגוני קודש לד' ולתורתו, כוח עילאי שהרשעים לא יכלו לקחת לו, גם לו היו רוצים מאוד. **תקופות מאוחרות יותר, היה רבנו חוזר ומזכיר את הימים האלו בהם היה אסור ברהטים בכלא הרומני על ידי המשטרה החשאית, באומרו לשון מפליאה: "מ'האט מיר אריינגעצוויינגען פון הימל ניגונים, מיט וואס זיך מחזק צו זיין אין די שוועריסטע מצבים"** (הכריחו אותי מן השמים להלחין ניגונים, שיהיה לי עם מה להתחזק במצבים הקשים).

פעם, בעת אמירת שיר השירים בערב שבת קודש, פיזם רבנו לעצמו ניגון על הפסוק 'ויזעקו אל ד' בצר להם', אותו הלחין בהיותו אסור בכלא הרומני והתאימו על המילים האלו. לאחר מכן שח רבנו בגודל ענוותנותו לבנו הרה"צ רבי שמואל מרדכי פורטוגל שליט"א: **"די מיינסט אז מיר זענען געווען דערביי צו מאכן ניגונים אין תפיסה זיך צו מחזק זיין? נאר עס איז זיכער געווען דער טאטע ז"ל'ס כוח וואס ער האט אריינגעשטופט אין מיר!"**... (הינך חושב שהיינו בדרגה הזו להלחין ניגונים בבית האסורים כדי להתחזק? אין זה אלא מכוחו של אבי הק' זי"ע שדחק בי את הניגונים האלו)...

פעולות ענפות לשחרורם

בינתיים רעש וגעש העולם היהודי בכלל והעולם החסידי בפרט, לאחר שהשמועות על מאסרם של הרבי הקדוש מסקולען יחד עם בנו רבי ישראל אברהם, הגיעו לכל ריכוזי היהדות החרדית. אחד הפעילים הגדולים למען שחרורם מבית האסורים, היה הגה"צ רבי שמואל טוביאס זצ"ל רבה של פיאטרה-ניאמץ, כפי שמספר לנו בנו הגה"צ **רבי שלמה טוביאס שליט"א רבה של יאס**, תפקיד חשוב שקיבל על עצמו בפקודתו של רבנו כדי להחיות את העצמות היבשות בעיר שהייתה בעבר גדולה לאלופים.

"אבא זצ"ל סבר שצריכים לעורר את דעת הקהל וחובה גמורה על כל רבני רומניה יחד לעשות פעולות לשחרורם של הצדיקים, למרות שהדבר סיכן את הרבנים שיצאו חוצץ ובגלוי נגד המשטר הקומוניסטי, אבל דעתו היתה שמכיוון שכל הרבנים יחד פועלים בדבר, הקומוניסטים יחששו מלעשות פעולה נגד 'כל' הרבנים. **מלבד הפעילות הענפה שעשה עם היישמע דבר המאכר, אני זוכר שאבא זצ"ל גזר תענית ציבור כללית בניגוד להלכה** [האוסרת לעשות זאת בימי חודש ניסן] **ובניגוד לחוק הרומני...**

"באותה תקופה היה הנגיד הרה"ח ר' חיים שלום סגל ז"ל נתון גם הוא במעצר, אך לפני שנעצר, עוד הספיק להפקיד אצל אבינו סכום כסף גדול מאוד לשמירה. אבא לקח מהכסף שהיה מופקד אצלו ונסע לבוקרשט להביא כסף לרבנית מסקולען, שהרי הרבי במאסר וצריך שיהיה שם בבית כסף לקנות אוכל. **כשהגיע אבא לבוקרשט, היו מי שהזהירו אותו: 'אם אתה נכנס לביתו של הרבי מסקולען, אתה נכנס לאש!' אבל אבא לא אבה לשמוע להם ואמר: 'נסעתי שמונה שעות ברכבת מפיאטרה-ניאמץ לבוקרשט, ואני חייב להביא את הכסף!'**. אבא סיכן את עצמו ונכנס לביתו של הרבי מסקולען והביא את הכסף. ואכן, כשיצא הלך אחריו שוטר ועצר אותו וביקש מסמכים להזדהות".

פדויים לציון ברינה

כמו שהמאסר עצמו היה רצוף גילויי קידוש השם, כך גם תהליך השחרור. היה זה בערב שבת נחמו, כאשר קיבלו את בשורת השחרור, **בדיוק ברגעים בהם עמד מרן ה'נועם אליעזר' בתפילת 'הודו' של תפילת מנחה והגיע לפסוק 'יוציאם מחושך וצלמוות ומוסרותיהם ינתק', שאז נכנסו הסוהרים לחדרו והודיעו לו שהוא משוחרר יחד עם בנו.** הם לקחו אותו לחדר אחר והראו לו את הטלית והתפילין ושאר ספרי הקודש שניטלו ממנו בכניסתו לבית האסורים, לשם אף הביאו לפניו את בנו יחידו – רבנו. אולם, ארורים רשעים שאין טובתם שלמה, הם לא הרשו להם לשוחח יחדיו אלא העמידו אותם אחד מול גבו של השני.

הם הגישו לפניהם טפסים לחתום עליהם כדי שיוכלו לשחררם תיכף ומיד, אך לתדהמתם ופליאתם של הרשעים מנהלי הכלא האכזריים, לא הסכימו השניים האב והבן להשתחרר והעדיפו להישאר לשבת בכלא עוד כמה ימים, מכיוון שלא רצו לחלל את השבת בשום אופן. **החוקרים והשוטרים האכזריים לא ידעו את נפשם מרוב כעס ורוגזה על 'חוצפתם' של שני היהודונים האלה, הם החלו לאיים עליהם במילים קשות, שאם לא יחתמו עתה על**

סירבו לחתום על טופס השחרור בשבת. רבנו זצוק"ל על ציון אביו הק' זי"ע במאסר

"...אחרי הסתלקותו בשנת תשמ"ב, המשיך כ"ק מרן רבנו זצוק"ל לערוך את סעודות ההודאה במוצאי שבת נחמו, בהשתתפות קהל אלפים שהיו נוהרים ליטול חבל ונחלה במעמד רב רושם זה, שבשיאו היה מזמר בדמעות ובהשתפכות הנפש את הניגון המרטיט - עמו פתחנו את מאמרנו - ייוודע בגויים לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך, תבוא לפניך אנקת אסיר כגודל זרועך הותר בני תמותה..."

הטפסים הם יוכנסו חזרה לצינוק ולא יצאו ממנו בחיים.

איומיהם נפלו על אוזניים ערלות, היות ורבנו ואביו הק' היו נחושים לא לחלל את השבת בכל מחיר, כפי שאביו הק' אכן אמר לשוטרים הנדהמים, **שאם עד עכשיו הוא ישב בבית הסוהר בלי שום עוול בכפו, הרי שעכשיו מוכן הוא לשבת הלאה בבית הסוהר בגלל שסירב לפקודתם לחלל את השבת...** לאור סירובם העיקש, נלקחו שניהם חזרה לחדרם מתוך הבנה שאכן לא יזכו יותר להשתחרר, אולם התחזקו בלבם פנימה שהשבת הקדושה תגן עליהם שלא יפסידו חלילה בגלל שהתעקשו לשומרה.

ואכן, ביום שני נפתחו שוב דלתות חדריהם והם התבקשו לעזוב את המקום תיכף ומיד. הם תפסו את רבנו ואביו הק', הושיבו אותם בתוך רכב ונסעו אתם לתוך העיר, שם עצרו באחד הרחובות והורידו אותם ברחובה של עיר, לא לפני שהורידו בפתאומיות משניהם את משקפי השמש שלבשו בכל ימי שהותם בכלא, מחמת אי-היחשפותם לאור השמש בצינוק. לימים סיפר רבנו, **שהסרת המשקפיים ללא הודעה מוקדמת וההיחשפות הפתאומית לאור השמש, הזיקה להם מאוד למשך חודשים ארוכים לאחר מכן, שסבלו מאוד מכאבי עיניים.**

בבואם לביתם מתוך שמחה וטוב לבב על חסדי השי"ת, התפלאו לשמוע על השמחה הגדולה השוררת בביתם בימים אלו, לרגל הולדת הבת אצל רבנו, כשזוגתו הרבנית הצדקנית ע"ה ילדה למזל טוב וניתן לה שם בישראל בשבת נחמו. לרגל השמחות העצומות עם שחרורם מבית האסורים ועם הולדת הנכדה והבת, ערכו הצדיקים 'קידושא רבה' בהרחבה גדולה בשבת הבאה – פרשת עקב תשי"ט, להודות ולהלל לבורא כל עולמים על חסדיו הגדולים.

גם בשנים הבאות, היה מרן ה'נועם אליעזר' זי"ע עורך בכל שנה סעודת הודאה מרוממת במוצאי שבת נחמו, שהיתה נחשבת לאחת מסעודות המצוה הנאדרות בקודש בחצרה של סקולען. במהלכה היה מעלה ברטט וברגש את קורותיו האיומים בין כותלי בית האסורים, יחד עם ביטוי אהבה להשי"ת שלא עזבם לרגע גם בהיותם בגיא צלמוות.

אחרי הסתלקותו בשנת תשמ"ב, המשיך כ"ק מרן רבנו זצוק"ל לערוך את סעודות ההודאה במוצאי שבת נחמו, בהשתתפות קהל אלפים שהיו נוהרים ליטול חבל ונחלה במעמד רב רושם זה, שבשיאו היה מזמר בדמעות ובהשתפכות הנפש את הניגון המרטיט – עמו פתחנו את מאמרנו – ייוודע בגויים לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך, תבוא לפניך אנקת אסיר כגודל זרועך הותר בני תמותה---

תודתי העמוקה נתונה בזאת לידידי היקר, הרב יעקב מנחם איצקאוויטש שליט"א מעסקני מוסדות 'חסד לאברהם' – סקולען, על עזרתו המרובה

תבוא לפניך אנקת אסיר. מרן ה'נועם אליעזר' זי"ע בירידתו מהמטוס בבואו לארה"ב - תש"כ

קיץ דק חצץ ביניהם. רבנו עם אביו הק' זי"ע בסעודת שבע ברכות - קיץ תשט"ז בביסטריץ

יצאו מהכלא בשתם עור ועצמות. דמותם הכחושה של רבנו ואביו הק' זי"ע

לבם של ישראל

גליון מיוחד במלאת השלושים להסתלקות כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זי"ע

60 שנה לפרשת המאסר של צדיקי בית סקולען

יקותיאל יהודה גנזל

מן הקודש פנימה

נכדיו הקרובים של רבנו זצוק"ל
חוזרים אל הימים והשעות בצל הקודש ופותחים צוהר מיוחד ל'המבשר'

שלושת נכדי רבנו זצוק"ל מספרים על עמוד האש שהלך לפני המחנה. על דאגתו למען הכלל - הרה"ג ר' שמואל שמעלקא האלפערט שליט"א; על מידת החסד המופלאה - הרב מנחם זאב שטרן שליט"א; ועל נגינתו של נעים זמירות ישראל - הרב יהודה זאב קורנרייך שליט"א

למחזה הזה, אפילו ברוקלין למודת השאון לא התכוננה מעודה. ריבואות רבות של יהודים גדשו את שדרותיה המרכזיים, מקיפים את ההיכל הסקולעני הטמיר בשדרה ה-13 ולבם פועם בפעימות קצובות. רמקולים רבי עוצמה שניצבו בקרני זווית העבירו אל האוויר האמריקאי שבחוצות קולות וברקים מתוך פיסת ארץ הקודש - היכלו של הרבי קדישא מסקולען שגופו הטהור שכב בתוך ארון מכוסה מפה קטיפתית ונשמתו הנשגבה ריחפה מעל הכול.

הרמקולים רטטו והעבירו את קולו הסדוק של כ"ק **מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א**. בן המתפלל בעפרו של אביו ומספידו ביגון: **"טאטע!** - שאגה נפשו של הבן - **לא רק אנו אידנו אבא, העם היהודי כולו איבד אב רחום!"**

השאגה הטהורה הזו, הכנה הזו, הנכונה הזו, הצליחה למוטט חומות בושה אחרונים, מיצרי נפשותיהם של הרבבות התמוססו ואלפים רבים מצאו עצמם מקוננים בבכי תמרורים, בוכים בקול, מיללים וגונחים על האב הגדול, האב הרחום שבין כנפיו הרחומות היה מקום עבור כל יהודי גבלובוס, כל יהודי, בכל זמן, בכל מקום.

"רבנו לא היה אבא וסבא רק שלנו - פותחים נכדי רבנו את שיחתם בקול נוגה וספוג זיכרון - הוא היה אביהם של ישראל, לבם של ישראל, הוא אהב כל יהודי באהבה העצומה ביותר שלב יכול להכיל, מבלי להבדיל אם מדובר בחסיד שלו, בנו או נכדו, או סתם משולח שהגיח להיכלו רק כדי לצאת עם חופן דולרים לצדקה".

הבדל אחד מבדיל בין נכדי רבנו לבין העם היהודי כולו, ההבדל נעוץ בנגישות - צאצאי רבנו היו מטבע הדברים סמוכים על שולחנו ובני בית במעונו, כך שהם זכו לחשוף טפחים הרבה ממסכת חייו הטמירה גם עלומה של רבנו. הם זכו לראות את מה שאחרים לא זכו. לסיבה זו פנינו אליהם, אל אחדים מנכדי רבנו, על מנת ללקוט משיבוליהם ולשמוע מעדויותיהם האישיות וממה ששמעו מכלי ראשון, ללמוד ולחשוף עוד רבעים של קדוש עליון זה, אדרת המשתרכת ברחובות של מטה, בפשטות ובצניעות, אולם ראשה מגיע השמימה.

"דער רבי פון כלל ישראל"

נכד רבנו, הרה"ג רבי שמואל שמעלקא האלפערט שליט"א
ראש ישיבת 'דעת תורה' דחסידי אלכסנדר

בשיח זיכרון עורג על עמידתו של רבנו בדאגת אמת למען הכלל כולו

השגה של ערל

"ידע נא העולם - פותח הרה"ג רבי שמואל שמעלקא האלפערט שליט"א את שיחתו בעיניים דומעות ומתגעגעות - שבדור האחרון ישב בברוקלין יהודי שהפקיר עצמו עבור כלל ישראל, כפשוטו וכמשמעו, הוא הפקיר את כל כולו עבור הכלל, עד הפירור האחרון. התבטלותו של רבנו עבור הכלל היתה באופן מבהיל. עבור כל יהודי ויהודי הוא היה יוצא מגדרו, בין עני ובין עשיר, בין נכבד יותר ובין נכבד פחות".

עשרות שנות הסתופפות בצל זקנו הגדול, רבנו, מתאחדות מול עיניו של איש שיחנו שליט"א לכדי בליל גדול של רגשות המפרכסות לצאת דרך העיניים הנפוחות מדמעע.

"רק בסקולען היה אפשר לראות תור ארוך בו משתרכים יהודים עשירים שהונם נאמד במיליונים ובמיליארדים, כאלה שבידם מוכנה ועומדת המחאה על סכום של עשרות ומאות אלפי דולרים עבור מוסדות הקודש, והם עומדים וממתינים עשרים דקות וחצי שעה על מפתן הדלת מאחר ובפנים נמצא יהודי עני וקרוע והרבי הקדוש עוצר את כל עולמו עבור אותו יהודי שבפנים. יואילו נא ההמהאות המשומנות להמתין בסבלנות, כעת נמצאת אצלו נפש יהודית, וכל הנפשות שוות.

"צדיק נשגב זה אהב כל יהודי והתמסר לכל יהודי באשר הוא. לחדרו נכנסו עניים ושפלי רוח יחד עם עשירים היושבים ברומו של עולם העסקים, בקודש פנימה שהו אלמנות שבורות לב וגרושות כאובות לב, הן וילדיהן, והרגישו שיושב כאן יהודי **שאין דבר בעולם שמעניין אותו יותר מלשמוע על מצבן, לעודד את רוחן.** היה זה מלאך אלוקים בדמות אנוש. פקס תנחומים שהגיע בימי השבעה אל בית המנחמים, חתום היה בידי משפחת טוביאסו והרבנית הנכבדה, המילים בפקס סיפרו על שומר בית האסורים ברומניה אשר כעבור ימים אחדים מיום כליאתו של רבנו, פגש באחד מראשי משפחת טוביאסו ונם לו בהתרגשות: 'הצעיר הזה שנכלא, הוא לא בן אנוש, הוא מלאך! מלאך מן השמים!' ומדובר כאן בהשגה של גוי, של ערל..."

"חוששני ומפחד אנכי..."

הרי אין אפשרות להקיף, גם לא בסדרת ספרים שלמה, את היקף הדאגה שדאג רבנו למען הכלל ואת ההרגשה אשר הרגיש את צרתו של כל יהודי. שמא תוכלו לספר לנו סיפור אחד, עדות אחת, שנוכל ללמוד על הדאגה אשר מאוד נשגבה?

הגר"ש האלפערט שליט"א לא זקוק בכלל לחשוב. "אספר לך סיפור, אחד מני אלף ומני רבבה", הוא נענה על אתר.

הוא מספר לנו סיפור שחציו מוכר. מדובר על התכנית הגרנדיוזית שהובאה אל שולחנו של רבנו לפני כשמונה שנים, תכנית לבניית מרכז גדול לתורה ולתפילה, מרכז שיכיל את אלפי המסתופפים בצלו של רבנו. התכנית היתה טוויה מכל הכיוונים, צרורה וארוזה. יהודי שהחזיק בבעלותו מגרש ענק הסמוך לבית המדרש (כיום עומד עליו בניין מגורים גדול), מוכן היה ואף השתוקק לתרום את השטח הגדול עבור בניית בית המדרש הגדול שיכלול אף בית מגורים רחב ידיים שישמש כמעון הקודש. נאמן בית רבנו בלב ונפש, הרב שמעון ישראל פרידר, השיג תורמים המוכנים לשלם את כל הוצאות הבנייה מהחל ועד כלה.

בעיה אחת חצצה בין ה'כוח' ל'פועל' - היה זה רבנו שהתחמק שוב ושוב בתואנות שונות מדוע לא חסר לבנות את המבנה הגדול. פעם אחת אמר שהכסף שיושקע בבניין יהיה על חשבון 'חסד לאברהם', פעם אחרת נימק שחבל לשלם דמים מרובים עבור בניית בניין כשאפשר לחלק את המעות לעוללים רעבים המבקשים לחם. כך נדחתה תכנית ההקמה מיום ליום ומחודש לחודש.

עד כאן הסיפור מוכר. את ההמשך גילה אחד מנאמני בית רבנו רק בימי השבעה, כאשר סיפר:

"משהבין הבעלים של המגרש שרבנו לא חפץ למלא את המגרש בהיכל גדוש באור תורה וחסידות, הוא פנה אל העירייה על מנת להגיש בקשה להפוך את המגרש כמיועד לבניין מגורים. רגע לפני שהגיש את הבקשה הוא הרים אלי טלפון והפציר בי שאכנס שוב אל רבנו ואסביר לו שאחרי שהבקשה תוגש הדרך כבר תהיה אל חזור ובית מדרש גדול כבר לא יוקם, הוא רצה שאבקש בפעם האחרונה את רשותו לבניית המבנה. נכנסתי אל רבנו ואמרתי לו - הרבי צריך כעת להחליט האם בונים בניין או שמא לא, כי הרי למחר כבר יהיה מאוחר.

"המילים ששמעתי מפי רבנו נקבו את כליותיי ועוד ידיי מרטטות כשאני נזכר בהן: **הבט נא אל השולחן הזה** - החוזה רבנו בידיו הקדושות על ערימת הפתקאות המתגבבת - **מדי יום נכנסים אלי יהודים ומתנים את מר גורלם, בין הבאים ישנם רבים המתאוננים על המחיה ועל הכלכלה שאינן מצויות להן בריוחה. ואני מרגיש אותם, כואב את כאבם, מצטער בצרתם. זאת למה? מאחר וכל חיי חייתי בדחקות נוראה ושנים רבות לא היה לי לחם לפי הטף, לכן מסוגל אני להיכנס אל לבם ולהרגיש את מכאובם. חוששני שאם יבנו בניין גדול ממדים ואתגורר בו בדירה מפוארת ומרווחת חדרים, חוששני ומפחד אנוכי שלא אוכל עוד להרגיש באותה מידה את צערו של האחר, לא אוכל עוד לכאוב את צער הדחק הדוחק ולוחץ את בני ישראל הבאים אליי".**

איש שיחנו הרה"ג שליט"א מסיים את סיפורו רב הרגש וחותם:

"אם תרצו, זהו סיפור חייו של רבנו על רגל אחת. סיפורו של יהודי שאינו חושב מעצמו לרגע אחד. ולא רק שבין שורת דאגותיו המתארכת אין כל שמץ של דאגה עצמית, הוא עוד דואג וחושש, מפחד ממש, שמא לא יצליח לדאוג עד דק את דאגת האחר, שמא 'חלילה וחלילה' יכהה כאבו של הזולת בלבו. הדברים מסמרים שערות ראש!"

במערכה נגד פגעי הטכנולוגיה

כחלק מדאגתו למען הכלל היתה הדאגה העצומה לטהרתם של ישראל, כאשר כל ימיו נלחם נגד

רבנו היה הראשון לזהות את נגע פגעי הטכנולוגיה. נושא דברים בכינוס 'כלל ישראל' שיום.

נושא בצרתו ובשמחתו של כל יהודי. רבינו בעת קבלת קהל

יהודי שהפקיר עצמו עבור כלל ישראל. בנו כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א מגיש לרבינו 'קויטל' בעת שמחת נישואין

דאגה העצומה לכל איש יהודי. רבינו משתתף במעמד 'סיום הש"ס'

ה'סימן' המרטיט של רבנו!

המשמש בקודש **הרב אברהם יצחק בלום שליט"א** מספר את הסיפור הבא והמצמרר:

ביום מן הימים נכנסה אישה בוכייה אל רבנו וסיפרה את סיפורו של בעלה שנראה היה כלפי חוץ כאברך חסידי מן המניין, לבוש שיראים ומשתתף בשולחנות הטהורים. מסתבר שבעלה הוא חלול מבפנים, פורק עול של ממש שאינו שומר לא שבת ולא כשרות ואף טוטפות אינו מניח. רבנו חיזקה והורה לה את הדרך בה תלך ואת המעשה אותו תעשה.

לפנות בוקר כשרבנו התיישב לסעוד את לבו, התיישבתי לצדו ושחטי בפניו את דאגתי: רבנו, נפשי התחלחלה מאוד למשמע נאקתה של ריבה זו, איכה אוכל לדעת על אברך המסתובב בינינו אם ירא ושלם הוא או שמא השטריימל והקפוטה אינם אלא כסות ערייים ותו לא.

רבנו נאנח אנחה מתוונא דליביה, ואמר:

"אתן לך סימן אברהם יצחק. ישנם שני אברכים, אחד מגיע לבית המדרש וממהר לתור אחר המניין הזריז ביותר ואחר בעל התפילה בעל חיתוך הדיבור המהיר ביותר. הוא מניח תפילין ותוך כדי דיבור חולצן וממהר לחזור אל עבודתו ומשגרת יומו. מאידך ישנו אברך הנכנס ומתחקה דווקא אחר מניין שמתפללים בו מתוך-מתון, הוא נעמד להניח תפילין ונרגש באמירת 'לשם ייחוד' ואף תפילתו דומה למי שמונה מעות. מה החילוק בין שני האברכים הללו? אומר לך: הראשון הולך ברחוב כשעיניו מופקרות להביט צפונה וקדמה, הוא מביט להיכן שעינו משיאה אותו, **ובשהעין מופקרת הלב מתקשה ונהיה לב אבן!** וממילא כשהלב עשוי אבן, אי אפשר להתפלל כיאות, כי הלא התפילה היא **עבודה שבלב.** ואידך שומר את עיניו בלכתו בחוצות ולבו נשמר בטהרה. זהו הסימן לדעת אם האברך הוא אב בחכמה ורך בשנים או שמא אינו אלא כלי ריקן".

השתהה רבנו תוך כדי דיבור והמשיך:

"והרי סימן נוסף נקוט בידך. אברך הממהר לאכול את סעודת ליל שבת בחיפזון כשהוא שועט עד מהרה אל מיטתו לשינה בת עשר שעות ויותר. לתפילה הוא מגיע מאוחר ועוד משתבח באוזני חבריו כמותו: 'הלילה הצלחתי לישון עשר שעות!' עד מהרה מסתיימת התפילה והוא חוזר אל הצלחת ואל הטשולנט ומשם מהר שוב למיטה ממנה יצא אך עכשיו. **אברך כזה הוא שעיניו פגומות ועל כן אין לו לב מרגיש אלא לב אבן, ועל כן אין לו 'געפיל' בקדושת השבת".**

> "....בדור האחרון ישב בברוקלין יהודי שהפקיר עצמו עבור כלל ישראל, כפשוטו וכמשמעו, הוא הפקיר את כל כולו עבור הכלל, עד הפירור האחרון. התבטלותו של רבנו עבור הכלל היתה באופן מבהיל. עבור כל יהודי ויהודי הוא היה יוצא מגדרו, בין עני ובין עשיר, בין נכבד יותר ובין נכבד פחות..."

המכשירים הפסולים, תחילה היו אלה המסכים המרצדים מלאי הטומאה מפניהם הזהיר ולאחר מכן החל מזהיר מנגע המרשתת העולמית ואותם כלים מכלים שונים. מה תוכלו לספר מעדות קרובה על דאגה זו?

"מה שכולם יודעים, היא הפעילות המרובה אשר פעל עבור 'כינוס כלל ישראל' בשנת תשע"ב - מגולל הגר"ש **האלפערט שליט"א** - היו אלה חודשים רבים שהוא נסחב עם כל תשעים שנותיו, ביקר בביתו של כל אדמו"ר ורב ברחבי אמריקה החרדית מבלי לחוס על כבודו והביא לקיומו של הכינוס הגדול שעשה מהפיכה בכל תחום הטכנולוגיה כאשר מאז החלו נכנסים עוד ועוד גדרים וסייגים בנושא כאוב זה".

רבנו היה הראשון לזהות את נגע פגעי הטכנולוגיה, הוא התריע מפני החיבור לכלים הפסולים כבר לפני כמעט שני עשורים, כאשר היה חוזר ומתריע: 'מי שיש לו שייכות לאלה הכלים, הוא נתפס בתוך זרועות הקליפה עד שכבר קשה מאוד להוציאו מידיהם. **אדם כזה מאבד את כוח הבחירה שלו.** וכל מה שאנו פועלים הוא על מנת להציל את אלה שעדיין לא נלכדו ברשת".

וראה הכהן את הנגע

"עד כדי כך הדברים אמורים - מספר בר שיחנו - שרבנו לא אבה ליהנות מכספו של מי שנגוע בנגעי הטכנולוגיה, גם לא עבור מטרות צדקה וחסד, חשובות ונעלות ככל שלא יהיו. לא פעם ולא עשר פעמים נכנסו אליו יהודים בעלי מאה והניחו לפניו חבילות שטרות בסכומים של עשרות ואפילו מאות אלפי דולרים. רבנו היה מרים את עיניו הטהורות ושואל את הגביר התורן: 'האם מחזיק אתה במכשיר פסול?' אם הלה היה עונה בחיוב, היה רבנו מתנצל שאינו יכול לקחת את כספו. **ולא זו בלבד, רבנו לא אבה אפילו לגעת בכסף, הוא היה מושך את שרוולו עד קצות ידיו ובעזרת השרוול דוחף את הכסף מעל שולחנו.** והכי מופלא היה שאותם עשירים שהבינו שרבנו פועל זאת מתוך אמת וטוהר היו מקבלים את התוכחה ואף לא מחשבים להיעלב חלילה".

ולא היתה זו רק מהקנאות לכל דבר שבקדושה שבערה בקרבו, צדיק וקדוש זו בחושיו הטהורים, היה סולד מכל דבר שריח טומאת הטכנולוגיה נושבת הימנו. כרגליים לדבר, מספר לנו **הרה"ג ר' שמעלקא האלפערט** סיפור נוסף, מפליא בפני עצמו:

"בעל בעמיו נכנס אל רבנו וביקש את ברכת קודשו. 'איך תוכל הברכה לחול על ראשך אם יש לך כלי משחית בביתך?' השיבו רבנו בתמיהה. היהודי הכחיש ונען: לא כי, אין לי כל מכשיר פסול. רבנו חזר על דבריו: 'איך תוכל הברכה לחול אם יש ברשותך פגע ומשחית?' והוא באחד: אין לי. משנשנו הדברים פעמיים ושלוש לא התוכח עמו רבנו ובירכו כאוות נפשו. אותו יהודי אכן החזיק בביתו כלי משחית, אולם הכלי הנגוע היה טמון ונחבא מעיני בני ביתו ומלבד זוגתו לא ידע איש בעולם על קיומו. כשהגיע לביתו גמלה ההחלטה בלבו שאם הרבי מסקולען שאל אותו שוב ושוב על כלי פסול, אות הוא שאכן הגיע הזמן לשוב בתשובה ולשים קץ למכשלה המטנפת את חדרי ביתו. אולם הוא אמר לעצמו, מעניין יהיה לדעת אם הרבי אכן ראה והרגיש בעיניו הטהורות או שמא הוא שואל את כל באי ביתו אם יש ברשותם כלי פגע ונגע. ניתץ הוא את המכשיר שברשותו והגיע שוב אל היכלו של רבנו. לבו צנח ארצה מפחד ה' והדר גאונו כשנכנס אל הקודש פנימה ובאותו הרגע רבנו הרים את ראשו ואמר לו: 'הן, כעת כבר יכולה הברכה לחול עליך לטובה', הוא יצא נרעש ונפחד מן הקודש".

וכאשר עלו בני משפחת המלוכה בתום ימי השבעה אל ציונו הטהור, דמעו עיניהם למראה עשרות רבות של מכשירים פסולים, שבורים ומנותצים השוכבים על תל העפר המוגבה שעל ציונו הטהור. "אין זה אלא שעשרות רבות של יהודים נצבט לבם בפטירתו של צדיק וקדוש זה, עד שהתעוררו לתשובה, שברו את צלמיהם והגיעו אל חלקת מחוקק ספון לומר בבכי: רבנו הקדוש, הננו להתקדש ולהיטהר תחת אצילי ידך!"

לבם של ישראל

גליון מיוחד במלאת השלושים להסתלקות כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זי"ע

שיחה עם נכד רבנו הרה"ג רבי שמואל שמעלקא האלפערט שליט"א

לבם של ישראל

גליון מיוחד
במלאת השלושים
להסתלקות כ"ק מרן
אדמו"ר מסקולען זי"ע

שיחה עם
נכד רבנו
הרב יהודה זאב
קורנרייך שליט"א

נעים זמירות ישראל

נכד רבנו, הרב יהודה זאב קורנרייך שליט"א

ר"מ בישיבת חוג חת"ס - בני ברק

מספר את אשר ראו עיניו ואת אשר שמועה שמע
על היכל הנגינה בו הילך רבנו בטהרה

עולם. שנה. נפש

רבנו, כבר למדנו, מיעט לדבר ולספר על עצמו ועל אורחותיו בקודש, אולם מה בכל זאת שמענו הימנו באשר למשעולי היכל הנגינה המופלא בה הילך עבודתו את קונו?

"אחד הביטויים שרבנו התבטא בנוגע לכוח ההלחנה המופלא אותו קיבלו מן שמיא הוא ואביו קדישא - נזכר **הרב יהודה זאב** - היה בשעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה, כשסעד רבנו את 'ארוחת הערב'. רבנו התבטא אז שלכל ניגון וניגון יש 'עולם, שנה, נפש' משלו, וכל לחן יש לו מקום מיוחד, זמן מסוים ואדם מסוים אשר צריך להלחינו, וסיפר סיפור מאביו, כ"ק מרן אדמו"ר ה'נועם אליעזר' זצוק"ל".

כה סיפר אז רבנו:

"בתקופה שלאחר המלחמה הנוראה, הגיע אבי, ה'נועם אליעזר', לשבות את שבתו בקרב יהודי דעעש, כשכוונתו להפיח ניצוצות של יהדות להטהת בקרב המוני יהודי הסביבה. ואכן, יהודים רבים מכל הגלילות העמיסו את עצמם על כרכרות בדרכם לשבות שבתם בדעעש. ויהי בליל שבת, הרבי ניצב ברטט לקדש על היין, מגביה בידיו הקדושות את הכוס והנה תנועת קודש מתנגנת לה בחדרי מוחו. הניח אבי את הכוס והחל מפזם את הניגון שוב ושוב עד שהקהל כולו שוררו יחדיו בנעימות יתירה. אבי הקדוש קידש על היין וערך את שולחנו הטהור בלבת אש. במוצאי מנוחה ישב הרבי בחדרו וניסה להיזכר בנעימה שצפה במוחו בליל שבת אולם ללא הצלחה. הוא שאל את הסובבים, את המשמשים ואת הנוכחים, אולם איש לא זכר את הניגון. ויהי לפלא.

"במהלך ימות השבוע, כאשר התכונן לעזוב את העיר ולהמשיך במסעו לחזק קהילות נוספות, נכנסו אל הקודש ראשי ופרנסי הקהילה ותחינה על שפתיהם, רצונם שהרבי ימשיך להאציל עליהם מאורו הזך לשבת נוספת. סבר אבי הקדוש וקיבל. ויהי בליל שבת, שוב ניצב הרבי כשגביע הקידוש בידיו, באותו המקום ובאותו הזמן, ושוב מתנוצצת במוחו אותה תנועה, מזדמרת היא במוחו והוא מפזם אותה ומשרישה בלבות הקהל הרב הנאסף. ומכאן אפשר ללמוד שלכל ניגון ותנועה יש מקום מיוחד, זמן מיוחד ואיש מיוחד הצריכים להביאו אל אוויר העולם. **אותה תנועה מקודשת מיוחדת היתה לאבי הקדוש, ברגעים שקודם קידוש, בתוככי העיר דעעש**".

כאשר סיפר רבנו עובדה זו, גילה באורח נדיר על זמרותיו שלו:

"אבי הקדוש הלחין הלא את הזמר 'בחצוצרות' הפותח תיכף בבבא השנייה (הניגון בחצוצרות אותו הלחין ה'נועם אליעזר' אין לו קטע ראשון נמוך, הוא פותח באמצעו, בסולם הגבוה יותר) **ואילו אנו הקדמנו לו חצי לחן הפותח את הניגון. הלחן הזה נפל במוחי כשהייתי במטוס בדרך למורנטו לטובת מוסדות 'חסד לאברהם'. ללמדך שדווקא באותה נקודה שבין שמים לארץ, היה המקום המיועד להבאת לחן זה לעולם**".

הניגון קולמום הנפש

הניגונים הקדושים הלא בקעו מפנימיות לבו בדרך פלאית ממש, אנו נפעמים.

"ממש כך - מחרה אחרינו **הרב יהודה זאב קורנרייך** - רבנו ראה בניגוני הקודש שביל המוליך בית קל. לא אחת כשהיו משוחחים עמו אודות אחד הניגונים שחיבר, היה נענה במין התבטלות: 'וכי שלי הוא הניגון? הלא התיבות הן מקולמוסו של המשורר האלוקי דוד המלך **ואילו הלחן הוא מתנה מן השמים. לא שלי הוא, לא מיניה ולא מקצתיה', הוא ראה בניגוני הקודש תשורה שמימית המסייעת לו בעבודת בוראו**".

נכד אחר מצאצאי רבנו הנוכח בשיחה, מוסיף ומספר:

"זכורני לפני כחמש עשרה שנים כאשר הגיע להתברך מפי רבנו אחד מגדולי בעלי המנגנים, באותה תקופה סטה אותו מנגן מעט מדרכי הנגינה החסידית והוא נסחף לדאבון לב אל עולם מוזיקאלי שרוחות זרות מנשבות בו. רבנו לא הכירו ולא ידע אודותיו ואחד ממקורביו הציג ואמר: 'היהודי הזה הוא משמח אלוקים ואנשים'. רבנו הרים את עיניו הטהורות וכמראה הברק הבזיק מבטו אל אותו מנגן, כשהוא מלחש לו ברטט: **'איך אפשר לשמח אחרים כשאתה בעצמך אינך שמח? איך אפשר לשמח אחרים כשאתה בעצמך לא שמח?'** הדברים פילחו את לבו של אותו מנגן במידת האמת שבהם, אולם אנו למדנו מכך פרק נוסף בפנימיות הנגינה, עד כמה היא אמורה להגיע מתוך הנפש פנימה, מנפש שמחה ומשתוקקת".

> "...רבנו הרים את עיניו הטהורות וכמראה הברק הבזיק מבטו אל אותו מנגן, כשהוא מלחש לו ברטט: 'איך אפשר לשמח אחרים כשאתה בעצמך אינך שמח? איך אפשר לשמח אחרים כשאתה בעצמך לא שמח?'..."

תפיסה ניגונים

והיאך היתה דרך הלחנת שירי הקודש, אנו תוהים לדעת.

הרב יהודה זאב מספר לנו את אשר ראו עיניו כל אימת וביקר בהיכל הקודש:

"רבנו מעולם לא ישב על מנת להלחין ניגון. הנעימות היו נולדות במוחו הטהור כ'רוח הקודש' של ממש. לפתע פתאום. היכן שרק היו רגליו ניצבות באותו הרגע בו מילא הניגון את חדרי מוחו, נעצר רבנו על מנת לשוררו. המשמש בקודש היה מחזיק אצלו טייפ קטן להקלטה, כשמכשירים גם היו מפוזרים בחדרו האישי של רבנו, בחדר קבלת הקהל, סמוך לעמוד התפילה ואפילו ברכבו אשר נסע.

"כאשר נעימה דלעילא הופיעה בקרבו, עטה רבנו ארשת נשגבה על פניו, הוא נטל לידיו תהלים או סידור ותר אחר פסוק המתאים לנעימה שהתנוצצה בקרבו, משמצא אמר 'לשם יחוד' בדחילו ורחימו ולחץ על מתג ההקלטה, כשהוא מקליט את הניגון אל סלילי הקלטות החומים ההופכים בין רגע מסלילים של חול למיתרים של קודש. היו ימים שרבנו הקליט עשרות רבות של ניגונים חדשים ביום אחד בודד. יעידו ארגזי הקלטות הכבדים השוכנים כבוד במעון הקודש, עמוסים במאות רבות של קלטות כשבכל קלטת מוקלטים כחמישים-שישים לחנים חדשים (!), סכום אסטרונומי לכל הדעות. פעמים שהיה רבנו מחווה בידיו על הארגזים ואומר: **'זה בשביל הגניזה...'** למרות שבעז"ה במהלך השנים הקרובות ייצאו השירים המקודשים ויבהיקו עולם בבהירותם".

מפי באי הבית אנו מבינים שכל עשרות הניגונים הרבים המוכרים כ'ניגוני בית סקולען' ומושרים בכל חצרות הקודש ביראה ובחדוותא עילאה, המה רק ניגונים בודדים, כעלים יחידים מתוך עלווה רבתית. רובם של אותם ניגונים הולחנו בעת השולחנות הטהורים בשבתות ובמועדים. בשבת קודש אין אפשרות להקליט ועל מנת לשמר את הניגון שהפציע ברוחו, היה רבנו מזמרו שוב ושוב בהתלהבות בפני משתתפי השולחן הטהור כשהקהל כולו משורר עמו את הניגון. היו גם ניגונים שנשכחו כעבור השבת, אולם כל אותם שנותרו בזיכרון ההמון, הפכו לנכסי צאן ברזל בעולם הניגנה החסידי.

פרק בפני עצמו הם ה"תפיסה ניגונים" - שירי הקודש אותם הלחין רבנו בהיותו כלוא בין חומות הכלא הרומני ועובר מסכתות של "ייסורי תופת, הניגונים נסכו בו כוח חיזוק. ניגון כמו 'באלוקים בטחתי' שהולחן על ידי רבנו כשהוא חבול, מוכה ושותת דם, מחזק גם היום אלפי יהודים המבקשים לתלות יהבם בקונם. על קורות ימי בית הסוהר של רבנו מופיעה יריעה מיוחדת וראשונית בין דפי הגיליון, אולם על ניגון אחד, הניגון 'ויזעקו', מבקש **הרב יהודה זאב** לספר את אשר שמע מכלי ראשון:

"ניסי, **הרב אליעזר זוסיא שטרן שליט"א** הצליח לשמוע מפי רבנו באחת העדויות הבודדות והנדירות שהעיד על עצמו על קורותיו בימי התופת. רבנו סיפר לו אז שהיה זה יום אפל וכואב במיוחד תחת המגף הקומוניסטי. הרשעים שרצו לחלץ מפיו היכן אביו מחביא את הילדים עינו אותו בצורה זוועתית במיוחד. הם החזיקו את אצבעותיו הקדושות בכוח על מפתן הדלת וטרקו עליהן שוב ושוב את דלת הברזל בחמת רצח. רבנו התפתל מכאבים האימתניים מכוח סבל אנושי. פעם אחר פעם הוא התמוטט וכמעט כבר גסס. רופא שהוזעק למקום בעוד מועד היה מזריק לרבנו תרופות שהחיו את רוחו ומשחייתה נפשו מעט הם שוב החלו מנתצים את עצמות אצבעותיו ברשעות. 'באותן רגעים קשים, רגעים של פרפור בין חיים ומוות עלתה במוחי לפתע התנועה הקדושה הזו. בשעת מעשה רבו עלי המכאובים ואפילו לא הצלחתי לבטא את התנועה בקול זמרה. רק מאוחר יותר הלבשתי אותם על המילים **ויזעקו אל ה' בצר להם**' - העיד רבנו וחתם את המעשייה המחלחלת".

הרב יהודה זאב חותם את שיחתו:

"ניגוני קודש אלה כמוהם כספרים מורי דרך שחוברו על ידי רבנו. כל ניגון וניגון ימשיך להתנגן עד שנות דור, כשעוד יהודי מתמלא בחדווה ועוד יהודי מתמלא בחיזוק ובביטחון או בציפוי דביקות וערגון לקל עליון, כשכל זה מכוחו ובמורשתו של אותו קדוש וטהור, רבנו הגדול".

כנגן המנגן. בשירה וזמרה

רשפי אש. רבינו ברגעי דביקות

תשורה שמימית המסייעת לו בעבודת בוראו. בריקוד מצוה טאנץ

לכל ניגון וניגון יש 'עולם, שנה, נפש' משלו. רבינו בריקוד מצוה טאנץ

ניגון ללא מילים

נכד רבנו, **הרב מנחם זאב שטרן שליט"א**, מספר לנו אנקדוטה מופלאה הלקוחה הישר מהיכל הנגינה הסקולעני:

"לא אחת ולא שתיים היה רבנו מזכיר את אמרתו של **הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע** שניגון ללא מילים, נעימה או מארש, חורש תלמים עמוקים יותר בנפש ופועל הרבה יותר מאשר ניגון המולבש על תיבות. והסיבה - בעוד בשירת מילים כוח הדביקות מתוחם במילים וקשור באותן מילים אשר מזמרים, הרי כאשר מנגנים ניגון שהוא נעימה בלבד, אין גבול למרבדי הדביקות והעיליאות שהנפש יכולה להשיג בו, היא יכולה לשוטט בהיכלות של דביקות, של קרבת אלוקים, של הודיה ושל שמחה. ניגון ללא מילים כמוהו ככרכא דכולא ביה".

ומכאן למעשה שהוא עצמו היה עד לו:

"היה זה בראש השנה של אחת השנים. רבנו נכנס לשולחנו הטהור באישון ליל בהתעלמו כליל מדרישות הגוף, שכן 'שינה בראש השנה' היתה בגדר מילה מגונה בסקולען של מעלה. השעה כבר היתה 6:00 בבוקר כאשר כעבור שעתיים בלבד תתחיל תפילת היום השני של יום הדין. קהל הנוכחים בשולחן טהור זה לא היה גדול ורבנו החל מזמר נעימה ללא מילים. הקהל שכבר היה עייף ועוד רצה לחטוף תנומה קלה קודם שחרית, זימר את הניגון במהירות, בזריזות קמעא, כחפצים כבר לסיים. בתנועה עדינה עצר רבנו את השרים, הזכיר שוב את האמרה המאורה של הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע, בהוסיפו: **אתם מהרים בנגינה כדי שתוכלו להתפלל מחר כיאות; איני יודע אם נכון הדבר להזדרז בניגון ללא מילים בו אפשר להשיג לאין ערוך, כדי למהר לתפילה המתוחמת במילים...**"

הדברים מרעישים ומפעימים את נפש שומעם להבין עד כמה יקר ערך היה כוחו של ניגון ללא מילים בעיני הקודש. **והרב מנחם זאב** משלים את הסיפור בעדות מעניינת מהיכל הקודש פנימה:

"ככלות השולחן הטהור היה רבנו חלוש ואפוס כוחות. כ"ק בני רבנו שליט"א אשר חפצו להעלות בת שחוק על פניו הלאות מעבודת הקודש, נכנסו אל חדרו תיכף והחלו מרקדים ביניהם בריקוד נשגב אולם לא זימרו כל ניגון ללוות את הריקוד. ריקוד חרישי. רבנו נכנס אל הקודש ובראותו את מעשיהם שאל אותם בתמיהה על מעשיהם, והם השיבו: 'הלא אבינו אמר שאפשר לפעול בניגון ללא מילים יותר מאשר בשיר המולבש במילים, אם כן כמה אפשר לפעול כאשר רק מרקדים ולא מנגנים בכלל?!' בת שחוק עלתה על פני רבנו וחיתה נפשות כ"ק בניו האדמו"רים והגאונ"צ שליט"א אשר גם באותם רגעים מרטיטים של קדושת היום התאמצו כדי לשמח במתי מעט את לב אביהם הגדול, אביהם של ישראל".

כי לעולם חסדו

נכד רבנו, **הרב מנחם זאב שטרן שליט"א**

ר"מ בישיבת 'דרכי חיים - צאנז' בי-ם

חוזר אל הרגעים אפופי החסד ולעדויות המרתקות מן הקודש פנימה

כשהרבי נקב בסכומים...

"רבנו ראה במצוות החסד את כל ייעודו בעולם - פותח **הרב מנחם זאב שטרן שליט"א**, נכדו הקרוב של רבנו שרבות זכה לשוזוף בקודש פנימה - הוא היה אומר: 'חסיד' נוטריקון 'חסד-י', אם רוצה אדם להיות חסיד עליו להתחסד עם הבריות ולדאוג להם".

והוא מבקש לפתוח בסיפור לו היה עד בעצמו, סיפור שיש בו כדי להעניק פרספקטיבה על "חסד" בהיכלו של רבנו:

היתה זו תקופת שלהי דיקטא בה שהיתי בצל רבנו בקאנטרי. המצב הפיננסי של מוסדות 'חסד לאברהם', בבת עיניו של רבנו, היה בכי רע, הבור התקציבי רק הלך והעמיק ומנהלי המוסדות כססו ציפורניים בדאגה. הכול תלו עיניים ברבנו, היחיד המחזיק בידיו את צרור המפתחות ללבבם של פילנתרופים ידועי שם ועתירי ממון, אולם רבנו לא היה פנוי עבור 'חסד לאברהם', הוא היה טמון ראשו וכל כולו במצוות 'פדיון שבויים'.

באותה תקופה נודע לרבנו אודות יהודי אמריקאי שהיו חייבים לדאוג לו להוצאות משפטיות כבדות בסך מיליוני דולרים, וכשנשמעות המילים 'פדיון שבויים' בארבע אמותיו של רבנו, חושיו נדרכים. משך שבועות ארוכים היה רבנו עסוק רק עם מצווה זו, הוא עלה מדי לילה לבתיהם של עשירי עם, איו התלווה כ"ק מרן אדמו"ר מהר"י מסאטמר שליט"א אשר טרם עלה על כס המלוכה, רבנו עבר בית אחר בית עד שקיבץ את הסכום הרב.

המשמשים בקודש ומנהלי המוסדות דימו לעצמם שהנה, כעת רבנו יתמסר לחובותיו שלו, החובות של 'חסד לאברהם', אלא שבדיוק באותו יום הגיע יהודי מארץ הקודש והרטיב את שולחנו של רבנו באשד דמעותיו: **"רבי קדישא - גנוחי גנח היהודי - הסתבכתי עם המאפיה הישראלית ואם לא אחזור לארץ הקודש בקרוב עם סכום של שמונה מאות אלף דולרים, אויה לי ואבוי לבני ביתי"**. רבנו שמע את הדברים ולבו הגדול התכווץ מצער.

הוא מיהר לזמן אל שולחנו את נאמני הבית ואמר להם:

"עלינו למהר ולארגן עבור היהודי את מלוא הסכום. הוא הלא חייב לחזור לביתו ולהמשיך את חייו על אדמת ארץ הקודש".

נזעקו המשמשים והמנהלים: "אם הרבי לא יפן ברחמיו לפעול לטובת 'חסד לאברהם', המוסדות עלולים להגיע עד כדי סגירה חלילה". אולם רבנו לא שעה להם: "אם נצטרך, ננעל את כל המוסדות על סוגר וברית, אנו אין לו אלא את רצון ה', וכעת רצונו שנשיג את מלוא הסכום עבור היהודי שלפנינו".

בדרך כלל, כאשר רבנו התרים יהודים לטובת מוסדותיו, הוא לא היה נוקב בסכומים הנדרשים וכאשר אחד הנגידים היה שואל: "כמה הרבי רוצה?" היה רבנו משיבו: 'תרום ותן ככל שתרצה". ברם הפעם יצא רבנו מגדרו, הוא מסר בידי משמשיו בקודש רשימה של עשרות נגידים, הללו הוזעקו בבהילות למעון הקודש ורבנו פקד עליהם, אחד אחד: "תרום נא שלושים וששה אלפי דולרים!", "הבא נא חמישים אלף דולר!" הנגידים ניסו לבקש מרבנו שבאם הם כבר תורמים יעדיפו שהמעות יכסו את החובות במוסדותיו של רבנו, אולם לא היה עם מי לדבר, רבנו לא נח ולא שקט עד שהשיג את מלוא הסכום הנדרש.

"זה היה רבנו, זו היתה כל מהותו, אלה היו פעולותיו כל ימי חייו" - חותם הנכד את עדותו ברוב רגש.

"....נזעקו המשמשים והמנהלים: "אם הרבי לא יפן ברחמיו לפעול לטובת 'חסד לאברהם', המוסדות עלולים להגיע עד כדי סגירה חלילה". אולם רבנו לא שעה להם: "אם נצטרך, ננעל את כל המוסדות על סוגר וברית, אנו אין לו אלא את רצון ה', וכעת רצונו שנשיג את מלוא הסכום עבור היהודי שלפנינו"...

דביקות מה היא?!

בכלל נודע רבנו במחלק צדקה שאין כמוהו כאשר מאות רבות של דולרים הוענקו מידיו הרחוצות לכל משולח שהתדפק על דלתו.

"אכן כן - מאשר **הרב מנחם זאב** - הדברים עתיקים וידועים, אולם אני אספר לך מה היה מבטו של רבנו על כל אותם משולחים הפוקדים את מעונו. היה זה בימי הפורים של אחת השנים, אחד הצאצאים נכנס אל הקודש להתברך כשהוא מלווה בבניו המחופשים כדרך הילדים. רבנו עצר את השעון והשאון ופנה לשמש כסב לנכדיו, הוא עצר את מבטו על כל אחד מהנכדים, התעניין בתחפושת שהוא לובש והחמיא מעומק לבב. כשעיניו נחו על אחד הנכדים שהתחפש ל'ירושלמי' ועטה כתונת פסים, הוא שאל את הנכד 'למה התחפשת?' והנכד השיב: 'התחפשתי לירושלמי, כמו כל אותם המשולחים הרבים המגיעים הנה לקבל כסף'. הדברים יצאו מפי הנכד ורבנו מיהר לתקנו: **לא לא נכדי היקר, מימיי לא נתתי לאדם בלום, רק לקחתי! רק לקחתי!"**

הרב מנחם זאב שליט"א זוכר גם את אותה שבת רבת משתתפים כאשר שהה רבנו במנצ'סטר והוא התלווה אליו במסעו. אלפי יהודים, נתיני הממלכה הבריטית, התכנסו לחסות בצילא דמהימנותא בסעודת המלווה מלכה הרבתית. רבנו דיבר אז מכאב לבו וייסר את קהל שומעיו באומרו:

"אלפי יהודים הגיעו הנה לקבל פניי ולכבדני. אולם דעו גם דעו שלא אותי מוטל עליכם לכבד כי אם את כל אותם משולחים רבים המגיעים מארץ הקודש, אותם תכבדו ביותרת הכבוד. האמינו לי, אילו הייתם יודעים כמה אתם 'מקבלים' מהם כשהם מזכים אתכם במצוות הכנסת־כלה, אילו הייתם יודעים עד היכן הדברים מגיעים, הייתם רצים לקבל פניהם ביקר עוד בשדה התעופה!"

הוא היה אומר:

"ישנו מי שחושב ש'דביקות' משיגים כאשר יושבים עטופים בטלית ותפילין ומנערים את הראש בהתלהטות מצד לצד. לא כן, הרבה יותר דביקות משיג אדם כשהוא רוחץ את בנו הקטן בערבו של יום, שכן חכמנו ז"ל לימדו אותנו ש'לדבקה בו' מקיימים על ידי התדבקות בדרכיו - מה הוא רחום, אף אתה רחום, מה הוא חנון, אף אתה חנון. **וכשאדם מתמלא רחמים ומטפל ורוחץ את בנו, הוא מתמלא בדביקות לקונו!"**

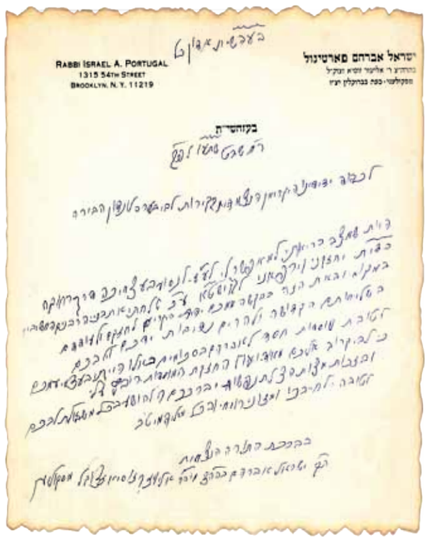
דמעות בבית החולים

"אני מוכרח לספר לך סיפור נוסף אותו שמעתי ממקור ראשון, מפיו של ידיד המתגורר כיום בארה"ק ובבחרותו קבע מקום לימודו בישיבת מיר בפלסבוא - כך איש שיחנו, מציין ומספר - אותו בחור מספר על יום מן הימים בו הופיע בישיבה בחור חסידי שתיכף עם כניסתו בשעריי הישיבה הוא התיישב ללמוד, כך למד מבוקר עד לילי, מיום ראשון עד יום חמישי. מדי יום חמישי, שם ידידי לב, נעלם הבחור החסידי מהיכל הישיבה כלא היה, כאשר ביום ראשון הוא שוב חוזר אל הסטנדר ואל הגמרא לעוד חמישה ימים של שקידה מופלאה".

הבחור הרגיש שהוא חייב לפענח את הצופן של הבחור החסידי החדש. הוא המתין לו בקרן זווית וברגע כושר שאל אותו: "מה שמך? מהיכן אתה? מה מעשיך? והכי הכי, להיכן אתה נעלם אחת לשבוע?" הבחור החסידי לא נבהל ממטר השאלות, הוא מנה לו את שמו, שם משפחתו, מקור השתייכותו ואז סיפר בענגה של תוגה שהוא חולה במחלה הנוראה ל"ע וזו הסיבה שהוא נעדר אחת לשבוע מהישיבה, מאחר ופונה הוא אל בית החולים לסדרת טיפולים כימותרפיים ל"ע.

ממשיך הבחור הראשון ומספר: "כעבור מספר חודשים התישו הטיפולים את גופו והבחור שכב בבית החולים כשברור לכולם שאלה הם ימיו האחרונים. ימים ספורים קודם פטירתו הגיע אליו ראש הישיבה, הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל, לבקרו. כאשר פנה ראש הישיבה לצאת התאמץ הבחור בשארית כוחותיו וביקש מראש הישיבה שיואיל נא לחזור אליו כי בקשה מיוחדת יש לו".

ראש הישיבה שב אל ערש הדווי ולא האמין למשמע אוזניו: "בספסל שלפניי בהיכל הישיבה - כך הבחור החולה באפיסת כוחות - יושב בחור מבוגר שעות מעט מלאים לו שלושים אביבים. משום מה הוא לא מצליח בשוק השידוכים. בקשתי האחרונה היא שראש הישיבה ייקח על עצמו את עתידו של הבחור הזה, לא ינוח ולא ישקוט עד שהלה יבוא בברית אירוסין".

'אם נצטרך, ננעל את כל המוסדות על סוגר וברית'. מכתב שכתב בכתי"ק לטובת מוסדות 'חסד לאברהם'.

'חסיד' נוטריקון 'חסד-י'. ילדיו - ילדי 'חסד לאברהם' בארה"ק מקבלים את פניו

עושה חסד לאלפים. ילדים עוברים להתברך מפ"ק

חסד ממוג אחר

"רבנו כידוע היה מחלק מעות רבות למשולחים ולמקבצי נדבה - שח אחד מנכדי רבנו - באחד הימים נכנס יהודי לרבנו וביקש נדבת לבב. רבנו פנה אל הרבנית לבקש עבורו מאות דולרים, מענק מכובד (הכסף הרב היה שמור בידי הרבנית, אילולא כן היה רבנו ברוב רחמיו ממהר לחלק את כל כספי הצדקה כחלום יעוף). רבנו העניק את המתת ליהודי וזה הלך לדרכו. כעבור שעה שוב נכנס היהודי אל הקודש, כשהפעם הוא לבוש בכובע אחר ואף סידר את זקנו ופאותיו בצורה אחרת. המשמשים בקודש שעדיין לא היו בטוחים שמדובר באותו אחד, לא רצו לביישו על לא דבר ונתנו לו להיכנס שוב אל רבנו. ויהי כאשר שמעו אנשי הבית את קולו של האיש מדבר לרבנו, הבינו שאכן מדובר באותו אחד שכבר צבר וקיבל. כאשר רבנו התרומם ממקומו וניגש אל הרבנית ע"ה לבקש עבורו שוב מאות דולרים, אמרה לו הרבנית: 'הלא הוא כבר היה כאן לפני שעה קלה'. חייך רבנו בטוב לב ואמר לה: 'וכי מה אכפת לי שהוא ירגיש טוב עם עצמו שהוא הצליח לעבוד עליי?' - זו היתה מידת החסד של רבנו, לא סתם לתת נתינה, אלא להעניק את הלב, את ההרגשה הטובה ביותר, גם אם האחר בא במרמה".

מחה ראש הישיבה דמעה של התרגשות, הבטיח למלא את הבקשה, אבל לא התאפק מלשאול: 'אמור נא לי בחור צדיק, האם בימים הללו, כשהנך מלופף ציצורות וגופך מחורר ככברה, ימים אחרונים עלי חלד, זה מה שמונח לך בראש? הדאגה לאותו בחור שבקושי היכרות יש ביניכם?"

השיב הבחור ואמר:

"זה לא אני, זה הסקולענער רבי. שבוע שעבר הוא היה כאן, הוא ביקר אותי והרעיף עלי טללי נחם. אותו צדיק וקדוש סיים לעודדני ואז פנה אלי בתעצומות נפש ואמר: **אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים**, ואני אומר, שגם אם אדם נמצא במצב כמוך, כשחרב חדה מונחת על צווארו, **אל יתייאש מן הרחמים** לא יפסיק מלרחם על אחרים, לא יתרכז רק בעצמו אלא יחשוב כל הזמן איך הוא יכול לגמול חסד עם הזולת. הדברים הללו שיצאו מפי הקודש, הביאוני אל הבקשה אשר ביקשתי".

כל מילה נוספת, מיותרת בעליל.

מחזה באישון ליל

הרב מנחם זאב שטרן מוסיף בנשימה אחת:

"החסד של רבנו לא הסתכם רק במסירת הגוף והממון. את נפשו וכוחותיו הרוחניים מסר הוא עבור כל נפש מישראל. עדות מלאת חיל ורעדה שמורה בקרבי וצרובה בנשמתי ממה שבעיניי הבשריות ראיתי איך אותו לפיד בוער כואב את כאב הזולת ועושה ככל יכולתו על מנת להועיל לו".

גם זה היה באחת השנים בהן שהה **הרב מנחם זאב שליט"א** בצל זקנו בקאנטרי. היה זה אישון ליל, לא הרבה לפני עלות השחר. רבנו התיישב לסעוד את סעודת הערב כאשר במעון הקיט שוהים מלבד רבנו ומחברתו הטהורה ע"ה, הנכד והמשמש בקודש. זה האחרון היה צריך להגיע אל העיר לסידור כלשהו והוא סמך על הנכד שישמש את זקנו כיאות. הוא יצא את הבית לא לפני שהזהיר את איש שיחנו: יהיה מה שיהיה, אתה לא פותח את הדלת עבור שום נברא ואינך מרים טלפונים!

"דקות אחדות חלפו וצלצול נשמע מכיוון מכשיר הטלפון. תחילה התעלמתי כמצוות המשב"ק, אולם משתכפו הצלצולים ניגשתי לשאול את רשותה של זקנתי הרבנית ע"ה שהותרתה לי להרים. הרמתי את השפופרת ושמעתי קול נשבר ונדכא הממרר בבכי ומבקש את רבנו. שוב שאלתי את הרבנית ע"ה והיא אישרה את מסירת האפרכסת לידי רבנו. על הקו היה ראש ישיבה חשוב מארה"ב שנות ביתו שכבה על ערש דווי, הוא סיפר לרבנו בקול בוכים שהמצב התדרדר והרופאים קבעו שלא נותרו לה אלא שעות חיים ספורות".

באותו הרגע השתנו פני רבנו כסרוס. הוא מיהר לברך ברכת המזון ופנה אל חדרו. הנכד פנה אף הוא אל חדרו והתכונן לשנת ליל תשוטה.

"לפתע נפתחת דלת החדר והרבנית הצדקנית ע"ה נכנסה פנימה, היא אמרה לי: מנחם זאב, בא עמי ואראה לך מחזה, כמותו לא ראית מעודך. פסעתי אחריה חרד והיא הובילה אותי אל הקודש פנימה. היא פתחה את הדלת ונתנה לי להציץ. המחזה אשר נגלה לעיניי לא מש מנגד זיכרוני וכל אימת ואני נזכר בו עיניי מצטעפות בדמעות. **רבנו ישב על כיסא קודשו, לפניו ספר תהילים גדול פתוח, ורבנו משה את ראשו אחורנית עד כדי שראשו כלל אינו נראה לעומד מן הצד, כולו נטוי אל מאחורי הכיסא. פניו הטהורות חיוורים היו כסיד ההיכל והוא מנענע ראשו בעוצמה מצד לצד. לא הרגשתי איך שתי עיניי הופכות למעיינות, עמדתי וראיתי שרבנו רוכן אל התהילים מבלי להרגיש מימינו ומשמאלו, הוא קורא שני פסוקים ביקוד אש ובדמע ושוב מטה ראשו אחורנית בדביקות. כרבע שעה ניצבתי כך עד שזקנתי ע"ה סגרה את הדלת ואני חזרתי לחדרי הלום רעם".**

גם היום, כעשור ומחצה לאחר מכן, דומע **הרב מנחם זאב** כשהוא נזכר במחזה. קולו נשנק והוא מסיים: "זה היה זקני הגדול, זו היתה דאגתו שהביאה אותו לפעול עבור כל יחיד ויחיד מישראל. מי ייתן לנו תמורתו".

אוהב עמו ישראל. מעריף טללי חיבה על ילדי ישראל

המברך את עמו ישראל באהבה. בכנס להורי תלמידי 'חסד לאברהם' בארה"ק

לבם של ישראל

גליון מיוחד במלאת השלושים להסתלקות כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זי"ע

שיחה עם נכד רבנו הרב מנחם זאב שטרן שליט"א

יוסף מאיר האס

נִשְׁבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדֶשׁ הֵיכָלֶךָ

עדויות נפלאות מפי המשמשים בקודש והמקורבים למלכות בשולי אדרתו הטהורה של כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצוק"ל

סודות מן הקודש פנימה

שלהי חודש אדר ב' תשע"ט.

שתי יממות לאחר מסע ההלוויה הענק של זקן צדיקי דורנו, כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט מסקולען זצוק"ל, הלוויה המונית שתושבי בורו-פארק לא ראו כמותה, התיישבו מאות מחסידים ואנשי מעשה בהיכל בית הכנסת 'ישועת ישראל' - סקולען בשדרה ה-13, לבבות את האבידה הגדולה כי ניטל כבוד מבית חייהם ואין לה תמורה.

הצדיק הקדוש שהלך למנוחות, הותיר אחריו חלל עצום בהיקפו אצל רבבות אלפי ישראל, שראו בו דמות מופת שנותרה בעולמנו מהדורות הקודמים, שריד לדור דעה שחיבר את עולמנו בגשר חיין עלי אדמות אל התקופות הקמאיות, אליהן עורג וכוסף כל בר-דעת. הכאב הצורב ניכר על פני כל הנוכחים בהתכנסות לזכרו הטהור של אוהבם ואביהם של ישראל, בפרט שרובם ככולם נמנו על חסידי סקולען שהלכו לאורו הבהיר של רבנו כצאן אחר הרועה, שנשאם על לוח לבו כאשר יישא האומן את היונק.

את ההתכנסות המרוממת פותח המשמש בקודש הרה"ח ר' **יקותיאל יהודה שערהאפער** שליט"א, שזכה לעמוד לימיני קודשו של רבנו עשרות בשנים: "שמעתי מפי קדושו של מרן רבנו זצוק"ל כמה פעמים, שאחרי הסתלקות הבעש"ט הק' זי"ע, ישבו החסידים בבית מדרשו במעיזבוז והעלו בערגה את אותותיו ומופתיו הרבים שפעל בקרב הארץ. התגלה אליהם הבעש"ט הק' בהקיץ ואמר להם: 'אם תדברו על המופתים שלי, לי אין מזה שום תועלת בעולם העליון וגם לכם אין מכך שום תועלת שהרי עשיית מופתים אינם לפשוטי העם, לכן אבקש מכם לדבר על יראת שמים שלי, בכך תהיה לי תועלת מזה בעולם העליון וגם לכם תהיה תועלת, שתוכלו להתלמד מהדברים ולהתחזק גם אתם ביראת שמים'.

"כאחד שעמד בקודש פנימה כל-כך הרבה שנים, בוודאי שנערמו אצלי מאות ואלפי עדויות מפעימות על אותות ומופתים שהתרחשו בארבע אמותיו של רבנו, שזכה לקיום הפסוק אצלו 'כל היוצא מפיו – יעשה', כאשר רבבות אלפי ישראל נושעו על ידו במשך עשרות שנות הנהגתו בקודש, **אבל אין ספק אצלי שדעתו של רבנו לא נוחה מסיפורי מופתים, אלא מסיפורי מידות טובות ויראת שמים. זכינו לראות אצל רבנו פירוש חי ומוחשי על הפסוק 'ראשית חכמה יראת השם', יראת חטאו וזהירותו בקיום המצוות ולאפרושי מאיסורא, היו לשם דבר בקרב כל באי היכלו הטהור,ובוודאי שרצה שהנהגות קודש אלו יעברו הלאה.**

"בעומדנו כעת ימים ספורים אחרי ההסתלקות הכואבת לכולנו, ברצוני להזכיר מה ששמעתי מפי קדושו של רבנו על מיתתם של צדיקים", ממשיך הגבאי הנאמן לטוות את נימי לבבו המיוסר. "היה זה בחודש תמוז תשנ"ב, כשרבנו הגיע לביקור בארץ הקודש. מיד כשירדנו מהמטוס, בישרו לרבנו שכעת מתקיימת הלווייתו של כ"ק מרן אדמו"ר מגור בעל 'לב שמחה' זי"ע. רבנו עוד חשב להספיק את ההלוויה, אבל עד שהגענו לעי"ק ירושלים כבר סיימו את הקבורה.

"כשהגיע רבנו לנחם את האבלים, ישבו שם אחיו כ"ק מרן אדמו"ר בעל 'פני מנחם' זי"ע וביולחם"א בנו כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א. לרבנו היה קשר קרוב עם מרן ה'פני מנחם' מביקוריו התכופים בארה"ב וידידות אמיצה היתה ביניהם. מרן ה'פני מנחם' פנה אל רבנו ושח לו: 'אמרו חז"ל (מועד קטן כח.) מיתת צדיקים מכפרת, השאלה היא האם זה רק אחרי שעשו תשובה או שהיא מכפרת גם בלי תשובה?'... רבנו נענה מיד: **'אם יש מיתת צדיקים, ממילא יש תשובה'**...

"אני זוכר איך ה'פני מנחם' והרבי מגור התלבנו מהברקתו של רבנו על אתר".

הרה"ח ר' יקותיאל יהודה שערהאפער שליט"א:

"...דעתו של רבנו לא נוחה מסיפורי מופתים, אלא מסיפורי מידות טובות ויראת שמים. זכינו לראות אצל רבנו פירוש חי ומוחשי על הפסוק 'ראשית חכמה יראת השם', יראת חטאו וזהירותו בקיום המצוות ולאפרושי מאיסורא, היו לשם דבר בקרב כל באי היכלו הטהור,ובוודאי שרצה שהנהגות קודש אלו יעברו הלאה.

יראת ד' אלמדכם

הרה"ח ר' **ישעי' קרויס** שליט"א, מקורב רבות בשנים אצל רבנו, פותח במעשה הפלא ופלא, על זהירותו של רבנו בחשש חילול שבת על ידי אמירה לנכרי:

"היה זה בפעם הראשונה שרבנו נסע ללונדון בשנה הראשונה להנהגתו, שנת תשמ"ג. בואו של רבנו ללונדון לראשונה כרבי חדש עורר הדים רבים והמונים נאספו בליל שבת קודש באולם בו נערך השולחן הטהור. רבנו החל לומר את הזמירות בהתלהבות עצומה כדרכו בקודש, אך לפני קידוש כבה החשמל בכל האזור, חושך ואפילה עד שלא ראו זה את זה. רבנו דווקא נהנה מכך, כי לפני נסיעתו ללונדון אמר לנו, שהנסיעה הזו קשה לו מאוד משתי סיבות: **הוא הרי מקפיד מאוד שלא לאכול אצל זרים ויכול להיות מכך שפיכות דמים שיבוא לבקר בבתים של אחרים ולא יאכל אצלם כלום, וגם שהרי כולם הכירו את אביו הק' זי"ע כצדיק אמת, ועתה יחשבו בתמימות שגם הוא צדיק כמו אביו, והרי אסור לרמות אנשים...**

"ממילא, עתה שנהיה חושך סמיך ולא יכלו לראות את רבנו כלל, שמח רבנו כמובא שלל רב והודה בתקיפות שלא להדליק את האור בשום פנים ואופן, בפרט שאצל אביו הק' הקפידו מאוד על אמירה לעכו"ם. הרב מטשאבא זצ"ל שהתגורר בלונדון באותם ימים, עמד לצידו של רבנו ולחש לו שהרי בלאו-הכי לא יצייתו לדבריו, אבל רבנו התעקש שלא ידליקו בשום אופן. חלפו כמה דקות והחשמל נדלק, ויהי אור. רבנו נהנה מאוד והתיישב על כיסאו, ולא רצה לקדש על היין. בתחילה אמרו לרבנו שהיה כאן חשש פיקוח נפש, אבל רבנו סירב לקבל את התשובה והגיב בביטול: 'וויים איך וואס פיקוח נפש'... **והוסיף לומר בחשש ובמורא, כי חלילה יכול לצאת מה'טיש' הזה מכשול גדול, שיבואו לטעות שמותר לומר לעכו"ם להדליק את החשמל עבור ישראל.**

"משראו בכך, ניגשו לרבנו וסיפרו לו, שהגוי מתגורר כאן בבניין והיות שגם אצלו כבה החשמל, הדליק את החשמל לעצמו וכך גם נהיה אור גם כאן. רבנו נרגע לשמע הדברים, אבל הביע חששו שהקהל הגדול שנמצא כאן אינו יודע על כך, ויכול להיות מזה מכשול חמור. **'חייבים להכריז על כך'**, אמר רבנו וביקש מהרב מטשאבא להודיע לציבור.

"ואכן, הרב מטשאבא נעמד על רגליו והכריז בקול: 'מורי ורבותי! כולם יודעים שאסור לומר לגוי להדליק חשמל עבור ישראל, אבל כאן הגוי הדליק לעצמו ואין חשש אמירה לעכו"ם'. רבנו ישב והקשיב לדבריו בקורת רוח, וכששמיים, אמר לו: **'תשאבא רב! ייתכן שלא כולם שמעו את הדברים, אנא תחזרו עליהם פעם נוספת'**... רק לאחר שהכרזה נאמרה פעמיים, התרומם רבנו מכיסאו והמשיך בעבודת הקידוש באש להבה".

"אם ציינתם את זהירותו של רבנו במאכלים של אחרים, נזכרתי בסיפור מופלא ביותר", מוסיף המשב"ק הרה"ח ר' **יקותיאל יהודה שערהאפער** שליט"א. "בדרך כלל היתה הרבנית הצדקנית ע"ה מצטרפת לכל נסיעותיו של רבנו, כי כאמור הקפיד מאוד שלא לאכול אצל אחרים, אולם כשרבנו נסע לטורונטו היה אוכל ממה שאחותו הרבנית מיסכו ע"ה הכינה עבורו, ולכן לא היתה הרבנית מצטרפת לנסיעה.

עבדו את ה' בשמחה. רבנו זי"ע פוצח בריקוד נלהב במהלך שולחנו הטהור

שעה של קורת רוח. עם פוה"ד מרן בעל שבט הלוי זצ"ל

שלשלת הזהב. עם כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה"עקבי אבירים" מסדיגורה זצ"ל, נראה להבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר מסאדיגורה שליט"א

"בהיותי עם רבנו בטורונטו בפעם הראשונה, היום הראשון עבר עליו בטרדא דאורחא באופן קשה ביותר. התקיימו מעמדי קבלת פנים ורבנו לא טעם כלום שם, ורק בשעת לילה מאוחרת הגיע רבנו לבית האכסניה אצל הרה"ח ר' פאבל הלר הי"ו. אף אחד לא היה בבית ונכנסתי למטבח להכין את האוכל לרבנו. על השיש עמדה קופסה עם מרק קר והבנתי שעלי לחמם אותו במיקרוגל. חיממתי את המרק והגשתיו לפני רבנו, אך רבנו התחיל לשאול אותי איך המרק חם? והשבתי שחיממתי אותו במיקרוגל. רבנו שאל האם המיקרוגל שלנו שהבאנו אותו מהבית? והשבתי שזה מיקרוגל של בעלי הבית כאן, והתחלתי להתפתל עם היתרים שאין כאן בליעות כי הכול היה סגור וכו', **אבל רבנו סיים את הוויכוח מהר מאוד, כשהזיז את הצלחת הצידה ואמר לי: 'קינד לעבן! שוין, שוין!!...**

"הרגשתי מאוד רע מכך שרבנו לא אוכל את המרק בגללי, בפרט שידעתי עד כמה רבנו חייב לאכול מאכל מזין אחרי היום העמוס והקשה שעבר עליו. **רבנו קם ונטל את ידיו, אכל לחמנייה קטנה ושתה קצת מים, וזו היתה כל ארוחתו.** כדי להרגיע אותי, אמר לי: 'ברוך השם, איך בין זאט גרוואר' (נהייתי שבע)... למחרת כבר קנו מיקרוגל חדש והניחו אותו במקום מיוחד במטבח, כדי שבכל פעם שרבנו יגיע לטורונטו יהיה היכן לחמם עבורו את המאכלים".

וידגו לרוב בקרב הארץ

ממשיך ר' **יקותיאל יהודה שערהאפער** ומספר: "עבודת האכילה שראינו אצל רבנו, היתה למעלה מהשגתנו ובמיוחד אכילת הדגים שנמשכה זמן רב כידוע. הייתי פעם עם רבנו בראשית ימי ההנהגה בווייאמסבורג, היות ולא היו אנשים רבים בסעודה שלישית, התיישב לצידו של רבנו אברך צעיר עם ילדו על ברכיו. משראה הילד את הדג שהונח לפני רבנו, שאל בתמימות את אביו: 'טאטי! דער רבי גייט אויף עסן דייג גאנצע פיש?!' (וכי הרבי עומד לאכול את הדג כולו?!)... כולם צחקו למשמע הדברים, אבל רבנו פנה אל הילד ברוך ולחש לו בחיבה: **'וונאלע! קוק דיך גוט צו זוי איך וועל עסן די פיש'** (הבט וראה איך אני אוכל את הדגים)... היתה זו פעם אחת ויחידה ששמעתי מפי קדושו על עבודתו באכילת הדגים".

הרה"ח ר' **חיים מאיר פרומובִיטש** שליט"א, ששימש בקודש כ'שבת גבאי', מעלה ברגשי הוד את עבודת הקודש במליחת הדגים לקראת שבת: "היתה זו עבודת עבודה שכמעט ואף אחד לא נחשף אליה, כי היא נעשתה במטבח ביתו של רבנו באין רואים. בדרך כלל הרבנית היתה מודיעה לרבנו שהדגים מוכנים, ורבנו נכנס למטבח והחל למלוח את הדגים משך שעה ארוכה, תוך כדי שפשפותיו דובבות פסוקים ואזכרות, לפעמים אמר: 'לכבוד שבת קודש' – עשרות פעמים, ולפעמים אמר: 'וידגו לרוב בקרב הארץ' – שוב ושוב. **היתה זו עת רצון נפלאה ביותר, ולפעמים אף הלך באמצע המליחה אל חדרו, להביא משם קוויטלאך עם שמות של מבקשי ישועה ורחמים.**

"היה לו לרבנו סדר מיוחד במליחת הדגים לכבוד שבת קודש: קודם כל מלח את הדג השלם שהונח לאחר מכן המשיך אל הדגים הקטנים שהונחו עבור האורחים. **רבנו יכל לשפוך בקבוק מלח שלם על הדגים, כשכל זה נעשה בעיניים עצומות בדביקות, בעודו חגור בגארטל וכולו אחוז שרעפי קודש בלהבות אש. רבנו לא הסכים בשום אופן שמישהו יעזור לו למלוח את הדגים, ואם הגארטל נפתח ונפל ארצה מחמת גודל עבודתו והתעסקותו עם המליחה, עצר וחגר עצמו בגארטל, ורק אז המשיך הלאה במליחת הדגים.**

"בהוסיפה לעדותו של הרב שערהאפער מה שגילה רבנו בסוד נסתרים על עבודתו באכילת הדגים, אספר מה ששמעתי פעם את הרבנית הצדקנית ע"ה נאנחת ואומרת לרבנו: 'לפעמים אני צריכה להמתין שעות ארוכות עד שתגיע למלוח את הדגים, כי בינתיים הגיעו אזכרות רבות ואנשים נכנסים בקודש פנימה; גם לאחר מכן, עד שאתה מסיים את המליחה שנמשכת זמן רב, אני צריכה לשטוף את הדגים מהמלח, להורידך מהם את העור ואת הקשקשים, לחתוך בצלים ולסדרם בתוך הסיר, לבשל את הדגים בזהירות שלא יידבקו לקרקעית הסיר, לאחר מכן צריך לקרר את הדגים ולסדרם בקערה עם הגזר והבצל; כל הפעולות הללו לוקחות ממני כוחות מרובים, אבל כשהדגים כבר מגיעים על השולחן מרוב, אבל כשהדגים אוכל רק כמה חתיכות קטנות מהם, אם כן למה זה אנכי?!...

"ננעה רבנו ואמר לה: **'האמיני לי, שהאכילה שלי מהחתיכות הקטנות הללו, הרבה יותר קשה מכל העבודה שאת מכניסה בהכנת הדגים'**..."

כאכילתכם כן עבודתכם

זהירותו המופלגת של רבנו באכילה לגבוה, היתה לשם דבר בכל מקום, וגם לגבאים היתה זו עבודה מיוחדת לשמור על כל כללי ההוראות הרבות שנהג רבנו בענייני אכילה. "רבנו הקפיד מאוד שיפתחו את כל הבקבוקים לפני שבת", מספר ר' **חיים מאיר פרומובִיטש**. "אירע פעם שהייתי עם רבנו בלוס-אנג'לס לטובת מוסדות 'חסד לאברהם', והיות שביום שישי הייתי עסוק מאוד עד למעלה ראש, נזכרתי דקות ספורות לפני עריכת השולחן הטהור שלא פתחתי את בקבוקי הסודה לפני שבת...

"כל מי שזכה להיות במחיצתו של רבנו בשולחן הטהור, **זוכר היטב שמחמת קושי בליעת המאכלים, היה שותה סודה במעט אחרי כל דבר שהכניס לפיו, כדי שהשתייה תחליק את המאכל לבית הבליעה.**

ידעתי שהשתייה נחוצה לרבנו ביותר ולכן נהגתי היתר לעצמי לפתוח את הבקבוקים עבשיו תיכף ומיד, טרם ייכנס רבנו לעריכת השולחן. **והנה, רבנו מתחיל לאכול את הדגים ואני מוזג כוס עם מי סודה, אבל רבנו לא נוגע בכוס...** אני עומד מן הצד ומשתומם לנוכח המראה, בפרט שראיתי שרבנו ממש נאבק עם המאכלים כדי לבולעם, אך לא יכולתי לעשות מאומה.

"לפתע, תפס רבנו את הכוס בידו ונגע בה שוב ושוב, אבל כעבור מספר שניות, עזב את הכוס והמשיך לאכול הלאה. וכאילו שלא היה די בכך, סימן לי רבנו בידו לגשת אליו ושאל אותי בלחישה: **'יאג נאר, מ'האט געפענט די פלעשער פאר שבת?!'** (אמור נא, האם פתחו את הבקבוקים לפני שבת?!)... ראיתי בחוש איך מן השמים הכניסו בו כוח מיוחד להרגיש על דברים שנעשו שלא על פי דעתו, שלא ייכשל

בגיל 94 התיישב רבנו לאמירת קינות על הארץ

ה'הוי בחור' של רבנו בחמשת השנים האחרונות, הר"ר **משה צבי אריה פריעדמאן** הי"ו, מרתק את השומעים בסיפורי הוד ופלא על חביבותו של רבנו לקיום המצוות כהלכתן, גם בערוב ימיו כשכוחותיו כבר לא היו עמו, בהתעקשות מעוררת השתאות:

"בתשעה באב שלפני שנתיים, שנת תשע"ז, עלינו מבית המדרש לביתו של רבנו אחרי תפילת ערבית ואמירת הקינות, ורבנו ביקש שאביא לו גמרא מסכת גיטין. לפני שרבנו התיישב ללמוד, הכנתי עבורו כסא נוח נמוך מחברת 'מתעסקים', אבל רבנו סירב לשבת עליו באומרו: **'וואס? אזא באקוועמטע בענקל אין תשעה באב? בית המקדש איז דאך חרב געווארן?!'** (מה? לשבת על כסא כה נוח בתשעה באב? הרי בית המקדש חרב?!)...

"לא הועילו דבריי שהרי רבנו ישיש מופלג ובקושי הולך על רגליו, והורה לי להזיז את הכסא הצידה. רבנו רצה להתיישב על הארץ, ולכן דחפתי עם רגליי כמה כריות נוחות שיישב עליהן, **אבל ברגע שרבנו התיישב על הכריות והרגיש שהן מדי נוחות עבורו, ביקש ממני שאעזור לו להתרומם כי הכריות גבוהות מידי**... הרמתי את רבנו והוצאתי כרית אחת, רבנו התיישב שוב אך עדיין הפריע לו שהכריות נוחות מידי, ושוב ביקש ממני להרים אותו, עד שהתחננתי לפניו להותיר לכל הפחות כרית אחת, שלא יישב חלילה ממש על הארץ, ולכך כבר הסכים רבנו.

"מיד כשהתיישב בפעם השלישית, פתח את הגמרא והחל ללמוד יחד אתי את הדפים העוסקים בחורבן בית המקדש במשך שעתיים וחצי. **אומר את האמת ולא אכחד, שלא היתה לי טיפת כוח ללימוד ובוודאי לא להתרכז, אבל רבנו מרוב תשעים וארבע שנותיו ישב ולמד בחיות נפלאה, בעודו יושב על הארץ ותחתיו מונחת כרית אחת בלבד".**

**עבודת האכילה - עבודת הקודש במליחת הדגים וביטויי הוד על עבודת אכילתם * קבלת קהל - בשעות הקטנות של הלילה מתוך חלישות ותשישות * זהירות המופלגת - ממאכלים זרים ודקדוקי מצוות בלי ויתור קל גם בערוב ימיו * שבח - והודיה להשי"ת בכל מצב והתמסרות בגוף ובנפש לטובתם של ישראל *

מחול לצדיקים. עם מרנן האדמורי"ם כ"ק האדמו"ר ה"ישועות משה" מויזניץ, כ"ק האדמו"ר ה"חכמת אליעזר" מסערט ויזניץ זצ"ל, ויבלחט"א מרנן האדמורי"ם מבעלזא, סערט ויזניץ שליט"א

כמה עלינו להודות להשי"ת. רבנו ברגעי דביקות בשולחנו הטהור, לימינו בנו ממשיך דרכו כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א

לבם של ישראל

גליון מיוחד במלאת השלושים להסתלקות כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זי"ע

רב שיח עם המשמשים בקודש אצל רבנו זי"ע

ידיד ה' וידיד כל יראיו. באסיפה בעת מסע מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל ולהבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א

למע כלל ישראל. רבנו נואם באסיפת אגודת ישראל בארה"ב

הרה"ח ר' חיים מאיר פרומוביטש שליט"א:

"....רבנו יכל לשפוך בקבוק מלא שלם על הדגים, כשכל זה נעשה בעיניים עצומות בדביקות, בעודו חגור בגארטל וכולו אחוז שרעפי קודש בלהבות אש. רבנו לא הסכים בשום אופן שמישהו יעזור לו למלוח את הדגים, ואם הגארטל נפתח ונפל ארצה מחמת גודל עבודתו והתעסקותו עם המליחה, עצר וחגר עצמו בגארטל, ורק אז המשיך הלאה במליחת הדגים...

"ההיבט של רבנו על המצוות וההלכות היה בהשגה עליונה ביותר, בכל דבר הוא ראה את הקב"ה ואת החובה להודות לו בכל מצב שהוא", מוסיף ה'הויז בחור' המשב"ק ר' **משה צבי אריה פריעדמאן**. "אני זוכר שפעם נחתכה אצבעו של אחד הילדים, ורבנו השתתף עמו בכאבו הגדול ואף עשה עוויית כאב בפניו. רבנו ליטף אותו בחיבה ושאל אותו: 'כואב לך?! וצקצק בשפתיו בהבעה של השתתפות בייסורים. לאחר מכן שח לו רבנו באריכות **כמה עליו להודות להשי"ת שיש לו יידיים ורגליים, הוא יכול לנשום ולהזיז את האצבעות, הרי כמה חולים ישנם בבתי הרפואה שאין להם את כל מה שיש לו, הם שוכבים במיטתם כאבן שאין לה הופכין בלי יכולת להזיז אבר אחד ממקומו.**

"מטבעו היה רבנו חנון ורחום, כמעט לא היה מסוגל לומר תוכחת מוסר לאחרים, אבל כשכבר פתח פיו בחכמה לזרז אנשים לשמור ולעשות ולקיים כראוי וכנכון, היה אומר להם בסערת נפש לוהטת באהבת הבורא יתברך שמו: 'אתם יודעים כמה אנו חייבים להקב"ה? ברוך השם אנו יכולים להזיז את הרגליים וללכת לאן שאנו רוצים, איך אפשר בכלל לבגוד בו אחרי כל הטובות והחסדים שהוא עושה עמנו דבר יום ביומו, בכל עת ובכל שעה?!'.

"רבנו המשיך ואמר: **'הקב"ה נותן לנו חיים ואנו מחייכים ושמחים, יש לנו משפחה הסובבת אותנו ודואגים לכל צרכינו בחמלה ובדאגה אמיתית, כמה צריך להודות על זה, הרי אנו רואים רבים שאינם זוכים לכך, שאין להם אב ואם שידאגו להם, שאין להם משפחה קרובה שתסדר להם את כל צרכיהם'.**

"לא אשכח איך רבנו עודדני והמריצני פעם להחיש פעמיי לבית הוריי באישון לילה, לקיים מצוות כיבוד אם. היה זה באחד הלילות בשעת לפנות בוקר, כשקיבלתי טלפון בהול מאמי תחי' שהיא שומעת רעשים חשודים בבית וחוששת להיות לבדה, היות ואבי מורי שליט"א כבר יצא לבית המדרש כדרכו בכל יום לעורר את השחר. באותה שעה הייתי סמוך לרבנו שסיים אז את סעודתו, ואמרתי לה שאיני יכול לבוא כעת כי עלי להיות עם רבנו. אבל רבנו כבר הספיק להבחין שאני משוחח בטלפון ושאל אותי מה קרה? **כשסיפרתי לרבנו דברים כהווייתם, הורה לי מיד לרוץ אל אמי ולהיות אתה בלי להתעכב רגע אחד, באומרו לי: 'עליך להודות להשי"ת שיש לך עדיין אפשרות לקיים מצוות כיבוד אם בהידור, הלוואי הייתי יכול אני לקיים כיום מצוה זו'...".**

אוהב עמו ישראל

אחת ממידותיו הטהורות שרבנו הניח כל כובד משקלו עליה, היתה מידת אהבת ישראל. הוא אהב כל יהודי ויהודי באשר הוא, משל היה בנו היחיד והחביב. מצר היה בצרתן של ישראל ושמח בשמחתן. כל כולו מסר עצמו עבור כלל ישראל החביבים לפני ה' ושעות ארוכות היה מקבל קהל עדת ישראל לעצה ותושייה, מאזין בדמע לנאקתם ושש ושמח בצהלתם.

ה'הויז בחור', הר"ר **משה צבי אריה פריעדמאן** הי"ו, מספר סיפור הפלא ופלא: "כידוע, רבנו לא הכניס כלום לתוך פיו לפני התפילה, ובשנים האחרונות היות ותפילות שחרית ומנחה היו מתקיימות לפני השקיעה, החלה מיד לאחר מכן קבלת הקהל, כי אם היה אוכל לפני כן, היו צריכים לעשות הפסקה במשך שעתיים, עד שיסיים לאכול בנחת ולהתאושש מאכילתו. מסיבה זו, היה רבנו פונה לאכול את סעודתו היחידה בשעות הקטנות של הלילה, בערך בשעה אחת או שתיים אחר חצות הלילה.

"יום אחד הורה לי רבנו להכין עבורו אוכל **מיד אחרי תפילת מנחה, כי הוא חלוש מאוד ואינו מסוגל להמתין עם האכילה עד אחרי קבלת הקהל.** כמובן, פניתי אל המטבח להכין את האוכל, אלא שאז החלו להכניס אנשים בקודש פנימה, מקרים דחופים שלא סבלו דיחוי, ורבנו ישב עם כל אחד זמן ממושך לדון על כל הבעיות ולפתור אותן כיד ד' הטובה עליו. **חלפו שלוש שעות, עד שכל הבאים כבר נכנסו, והבית התרוקן מאנשים.**

"כבר שמחתי שסוף סוף יוכל רבנו לטעום דבר מה אחרי שכבר סיפר לי על חולשתו, אך שוב התקשר אחד הגבאים והורה לי להכניס בדחיפות 'יהודי מר לב שכבר דחו אותו כמה פעמים וכעת אי אפשר עוד לעכבו מלהיכנס. ניסיתי למנוע זאת בכל תוקף, אבל היו חייבים לאשר לו לבוא. הוא נכנס לקודש פנימה והחל לדבר עם רבנו על בעיותיו השונות ובין הדברים ביקש ברכות להינצל מעין הרע שאנשים שונים הניחו עליו, וכן הלאה משך שעה ארוכה דיבר ודיבר בלי סוף, ועל הכול השיב לו רבנו בנחת ובשובה. **עמדתי בתוך החדר ולא מצאתי מנוח לנפשי, ניסיתי לרמוז לו שכבר מאוחר ורבנו מוכרח לסיים, אבל רבנו לא נתן לי לומר לו כלום.**

"רק אחרי שיצא האיש מהחדר, פנה רבנו לעיטול ידיו לפת ערבית כשחולשה גדולה ניכרת עליו. לא אצרתי ברוחי ושאלתי את רבנו: **'ילמדנו רבנו! הרי לפני חמש שעות שח לי רבנו על חולשתו הרבה וכבר התחלתי להכין את האוכל, והנה חלפו חמש שעות שרבנו ישב וקיבל קהל ברגיל במאור פנים, מאיפה לקח רבנו את הכוחות האלו?!'**

"ענה רבנו בחיוך ואמר לי: 'מה הפירוש מאיפה לקחתי את הכוחות האלו?! הרי הקב"ה הוא נותן ליעף כוח, מי שנותן לי כוח לעשות כל דבר, נותן לי כוח גם לברך יהודים ולשוחח עמהם גם כשאני חלש!'. לאחר מכן המשיך רבנו וחשף בפניי טפח מעבודת קודשו באהבת ישראל: 'חוץ מזה, הוא הרי א' יידיש קינד', הוא רוצה ממני ברכה וחפץ בכל לבו שאחייך אליו במאור פנים, איך אוכל לסרב לו ולא לתת לו את מבוקשו?!... **מלבד זאת, אויב מ'לערנט תורה באקומט מען כוחות צו סובל זיין יעדער אייניע'ר!** (אם לומדים תורה, מקבלים כוחות לסבול כל אחד!).

התמסרות כוללת לאחרים

"שוב מעשה שהיה באישון לילה", ממשיך המשב"ק ר' **משה צבי אריה פריעדמאן** הי"ו. "בסיומה של קבלת הקהל שנמשכה שעות ארוכות, פנה רבנו לסעוד את לבו בשעה שתיים לפנות בוקר. **כבר הכנתי את האוכל על השולחן עם המפה, ורבנו עמד סמוך לכיור ליטול את ידיו, ואז נשמעו דפיקות בדלת...** כבר לפני כן התקשר אלי אחד הגבאים להודיע שאחד הנגידים החשובים מלונדון אמור להגיע ומוכרחים להכניסו למרות השעה המאוחרת, אך ניסיתי להתנגד לכך, היות וידעתי שאסור לדחות את סעודתו של רבנו.

"רבנו שמע את הדפיקות וביקש ממני לבדוק מי עומד בפתח. פתחתי את הדלת של החדר, שם כמובן לא עמד אף אחד, אבל רבנו הורה לי לגשת אל הדלת החיצונית ולראות מי הדופק. בלי חשק פניתי למטה וראיתי שאכן הנגיד הגיע יחד עם כל בני משפחתו. סיפרתי לרבנו על בואו, ורבנו ביקש להכניסם פנימה, **אבל לפני כן הורה לי להוריד את המאכלים מעל השולחן, כדי שלא יראו שהוא עומד בעת לפני האכילה ויזדרזו בגלל זה...** 'הם לא צריכים לדעת שאני אמור לאכול עכשיו', שח לי רבנו, 'תוריד מכאן את החלה ואת המאכלים הנוספים'.

"לאחר שניקיתי את השולחן, פניתי אל הדלת להכניסם, אך שוב קרא לי רבנו **וביקש שאויר גם את המפה המיוחדת לאכילה, כדי שלא יחשבו שהוא אמור לאכול עכשיו והם יקצרו את שיחתם שלא לעכב אותו.** רק אחרי שהשולחן היה נקי לחלוטין, קיבלתי אישור לפתוח את הדלת והם נכנסו פנימה. כולם התיישבו סביב השולחן והחלו לשוחח עם רבנו על דא ועל הא, כשאני עומד מן הצד ברוגזה ואיני מסוגל לצפות במחזה, איך רבנו יושב אתם בניחותא ומשיב להם על כל דבר בחיבה יתירה. רק אחרי עשרים וחמש דקות, הם הואילו בטובם לקום ולסיים את השיחה המיותרת...

"אחרי שרבנו נטל את ידיו קרוב לשעה שלוש לפנות בוקר, שאלתי את רבנו: 'אם היה לרבנו כוח, מותב; אבל כשהרבי חלש כל כך, איך אפשר לקבלם במאור פנים כזה? הם בטוחים עכשיו שיש לרבנו את מיטב כוחותיו'. **אבל רבנו ממש לא הבין מה אני רוצה ולמה אני מתרעם כל-כך: 'וואס איז שוין געשעהן? יהודים הגיעו אלי ורוצים לשוחח אתי, מה כבר יכול להיות?!'...**

"עבורי היה זה לימוד עצום של אהבת ישראל והתמסרות כוללת למען אחרים בלי להביט על עצמו כלל, שהרי היתה זו כאמור הסעודה היחידה שרבנו אכל משהו במשך כל היממה, והיה זה לפני כשנתיים כשרבנו כבר עמד בישישות מופלגת ובחולשה עצומה, אבל קבלת יהודים בסבר פנים יפות, קודמת לכול".

ולסיום מציין ר' **משה צבי אריה פריעדמאן** עובדת פלא נוספת: "פעם, בשעת לילה מאוחרת של מוצאי שבת, כשעברו להתברך אצל רבנו בברכת 'א גוטע וואך', עצר בחור אחד והתכופף לשוחח עם רבנו. היות וידעתי כמה רבנו חלוש ותשוש אחרי עבודת הקודש במשך השבת, דחפתי אותו בידי שימשיך הלאה ולא יעכב כעת את רבנו.

"בסיום המעמד, פנה אלי רבנו וביקש להביא לפניו את הבחור תיכף ומיד כדי לפייסו, אבל החיפושים אחריו עלו בתוהו, כי הוא המשיך מבית המדרש לביתו. רבנו לא מצא מנוח ואמר לי בכאב: **'תבין, אם היית דוחף אותו במקום אחר או בזמן אחר, מילא; אבל אם דחפת אותו כשהוא התכופף לדבר אתי, הרי שהוא מסיק מכך שגם אני מסכים לכך שיש לדוחפו עכשיו לעיני כל הקהל, ובוודאי נפגע מכך שאני מסכים לפגוע בו ככה; עלי לפייסו בהקדם!'.**

"הבטחתי לרבנו שלמחרת בבוקר נמצא אותו ונפייסו בדברים, אבל רבנו לא היה רגוע גם לאחר מכן כשעלה לביתו, שוב ושוב הזכיר לי שמחר בבוקר צריך לפייס את הבחור שלא ייפגע ממנו. **כך נמשכו הדברים עד שרבנו עלה על יצועו באשמורת הבוקר, לא לפני ששוב הזכיר לי את המטלה החשובה שעלי לעשות בבוקר עם שחר".**

זכותו הגדולה תגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

כבוד התורה

אצל רבנו כבוד התורה היה לפני הכול", מציין המשב"ק ר' **יקותיאל יהודה שערהאפער** וכמו תמיד הוא מצויד בעובדה מיוחדת מהקודש פנימה. "אירע פעם שהגבאים הזמינו כמה גבירים שייכנסו אל רבנו להרים נדבת לבם לטובת מוסדות 'חסד לאברהם', עליהם מסר רבנו את נפשו כידוע, והם הגיעו בשעות קבלת הקהל כשבחוץ עמדו אנשים רבים להיכנס. לפני שהגבירים נכנסו פנימה, נכנסתי אל רבנו לספר לו על דבר בואם, וכשהדלת היתה פתוחה הבחין רבנו באחד מחשובי מרביצי התורה שעמד סמוך לדלת והמתין לתורו להיכנס, ומיד רבנו הורה לי להכניס אותו ללא שהיות, כי כבוד התורה קודם.

"חששתי מאוד מתגובתם של הגבירים הנכבדים על העיכוב הבלתי-צפוי, וניסיתי לומר שמדובר בגבירים שאינם קשורים ממש למוסדות סקולען ואם יראו שאינם נכנסים מיד, הם עלולים ללכת בלי לשוב, אבל רבנו לא אבה לשמוע כלום ואמר: **'אויב זיי וועלן גיין, איז פארפאלן, וואס קען איך טוהן, כבוד התורה איז פאר אלעס!'** (אם הם ילכו, אז ילכו, מה אני יכול לעשות? כבוד התורה הוא לפני הכול!). ואכן, הכנסתי את היהודי החשוב הזה לפניהם וכלום לא עזר לשנות את הסדר.

הרה"ח ר' משה צבי אריה פריעדמאן הי"ו:

"..אני זוכר שפעם נחתכה אצבעו של אחד הילדים, ורבנו השתתף עמו בכאבו הגדול ואף עשה עוויית כאב בפניו. רבנו ליטף אותו בחיבה ושאל אותו: 'כואב לך?!' וצקצק בשפתיו בהבעה של השתתפות בייסורים. לאחר מכן שח לו רבנו באריכות כמה עליו להודות להשי"ת שיש לו ידיים ורגליים, הוא יכול לנשום ולהזיז את האצבעות, הרי כמה חולים ישנם בבתי הרפואה שאין להם את כל מה שיש לו, הם שוכבים במיטתם כאבן שאין לה הופכין בלי יכולת להזיז אבר אחד ממקומו.."

יהודים רוצים להתקבל במאור פנים. קלסתר פניו הבוהקות באור יקרות

עם כ"ק מרן אדמו"ר ה'אמרי מנחם' מאלכסנדר זצ"ל

עם כ"ק מרן אדמו"ר מסטריקוב זצ"ל

באסיפה ציבורית עם גדולי האדמורי"ם בארה"ב

שמח שהחשמל כבה לפני קידוש. רבנו בהבדלה במוצאי שב"ק

יהודה לייב סופר

רעיא מהימנא

תחנות חייו הנאדרים בקודש של כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצוק"ל

1
סקולען, מולדובה
בן יחיד עם מאות אחים!

ביום ח"י בטבת תרפ"ג באתה אורה לעולם. בביתו הצנוע וקטן המידות של רבה של סקולען - כ"ק מרן אדמו"ר רבי אליעזר זוסיא בעל 'נועם אליעזר' זי"ע, נולד ילד קטן, בן יחיד. בבית זה שכולו טהור בטהרה וכתלין נוטעים מעשי צדקה וחסד נולד הילד ושמו בישראל נקרא 'ישראל אברהם' ע"ש זקנו, אבי אביו, הרה"צ רבי ישראל אברהם פורטוגל זצ"ל, רבה של סקולען.

הילד נולד אל תוך בית שכולו מושתת על יסודות החסד והדאגה לזולת. בית בו אין כל ערך וחשיבות ל'אני' העצמי, כי אם עבור האחר. כבר כילד קטן למד ישראל אברהם הצעיר שהוא לא 'בן יחיד', הוא עוד בן בין מאות בניו של אביו, כל אותם יתומים חסרי בית אותם אסף לביתו כבנים אהובים.

2
יאס, רומניה
במבואות מלכות בית רוז'ין

אחת התחנות שהטביעו חותם עמוק בנפשו, כילד שלא מלאו לו עשרה אביבים, היתה יאס. אל העיר יאס היה מגיע אחת לשנה הרה"ק רבי אברהם מתתיהו משטפנשט זי"ע לשהייה ממושכת. באותם שבועות היה ה'נועם אליעזר' נוסע להסתופף בצל קודשו, בהיותו חסיד רוז'ין מובהק, כשהוא מביא עמו את בנו הקטן - רבנו. מלבד אצל הרה"ק משטפנשט זי"ע הסתופף רבנו כנער וכילד בצל מאורות נוספים משושלת המלכות הרוז'ינאית, בראשם - הרה"ק רבי יהודה לייב מפאשקאן זי"ע בו ראה עד אחרית יום 'רבי' לכל דבר.

3
ויז'ניצא, רומניה
בצילא דמהימנותא

עודו ילד נשלח רבנו אל ישיבתו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בעיר ויז'ניץ, שם שקד במעלות התורה והחסידות עד לאחר בר המצווה. השהייה בישיבה בוויז'ניצא היה בה משום תוספת קדושה, כאשר אחת לשנה, בחודש כסלו, הגיע הסב"ק מרן הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מגרוסווארדיין לוויז'ניצא, לשהות בעיר בהילולת אביו הרה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע שיום הילולתו חל בכ' בכסלו. ה'אהבת ישראל' שהה בעיר משך מספר שבתות כאשר לאחת השבתות אף היה ה'נועם אליעזר' מגיע למקום ויחד עם בנו מסתופף בצל הקודש.

4
קישינוב, בסרביה־רומניה (כיום: אוקראינה)
ימי הבחרות

כשנה לאחר שנכנס לעול תורה ומצוות נשלח רבנו ע"י אביו הקדוש אל הישיבה הרוממה שבעיר קישינוב. רבנו שקד שם על תלמודו מתוך התמדה כמעט על אנושית, כשהוא קונה תורה ועמקות מפי ראש הישיבה והמרא דאתרא, הגאון רבי יהודה לייב צירלזון זצ"ל.

5
טשרנוביץ, אוקראינה
ואת הנפש אשר עשו בטשרנוביץ

כאשר מרן הרה"ק ה'כנסת מרדכי' מסאדיגורה זי"ע ביקר בסקולען וראה את פעולותיו הברוכות של ה'נועם אליעזר', הוא ייעץ לו להעתיק את משכנו אל טשרנוביץ העיר. "שם מתגוררים רבבות משפחות יהודיות, ותוכלו לפעול שם רבות עבור היהדות", סיכם הרבי קדישא מסאדיגורה את עצתו אמונה.

ה'נועם אליעזר' עבר לטשרנוביץ כשבנו-רבנו צועד אחריו בכל צעד ושעל. למפרע התברר המעבר מסקולען כהצלת נפשות ממש. תקופה קצרה לאחר שמשפחת פורטוגל עזבה את העיר, היא נכבשה ע"י מדינת בסרביה ונפלה לידי חיילי הצבא האדום הרוסי שפרעו פרעות ביהודי העיר ורצחו בהם ללא רחמים.

ברם, גם המגורים בטשרנוביץ לא לוו בעריגות של קני סוכר. במהלך השנים הבאות סופחה העיר חזור וספוח ע"י הנאצים הארורים וע"י רוסיה הקומוניסטית לסירוגין. בעיר הוקם גטו וה'נועם אליעזר' ובנו הקדוש מצאו את עצמם עוברים מדורי גיהינום תחת ידיהם מלאות הדם של הנאצים ותחת אצבעותיהם הרצחניות של הקומוניסטים.

האב ובנו, מאורי בית סקולען, לא עניין אותם אם כעת טשרנוביץ היא עיר קומוניסטית בה אסור לחיות ביהודי או שמה היא טריטוריה נאצית שאסור לחיות בה אם אתה יהודי; הם מסרו את חייהם פשוטו כמשמעו עבור החיות לב אלפי הנאנקים בגטו היהודי, בדאגה כנה עבור **נשמיותו** של כל יתום וגלמוד ועבור **רוחניותו** של כל יהודי באשר הוא.

6
בוקרשט, רומניה
בין חומות הכלא

משפחת פורטוגל עם עשרות ומאות ילדיה הבריחו באישון ליל את הגבול מאוקראינה לרומניה. רומניה קיבלה את פניו של ה'נועם אליעזר' בעיניים דומעות. הוא גילה עוד מאות רבות של יתומים החוסים בצל הממשלה ועומדים להיות מועברים לבתי יתומים שאין בהם כל סממן של יהדות. מרגע זה ואילך החלו האב ובנו הקדושים ללחום את מלחמת חייהם של כל אותם יתומים מסכנים, הם ראו עצמם שליחים של ההורים שעלו באש להבת המלחמה הישר אל מתחת לכיסא הכבוד ופעלו להציל כמה שיותר ילדים מבין ציפורני הממשלה. מעולם לא חשבו על עצמם ועל חייהם. כך פעל ה'נועם אליעזר' את פעולותיו הרבות למען יהודי רומניה ובעיקר למענם של היתומים העזובים, כשבנו יחידו עומד לימינו בכל פעולה ופעילות.

השלטונות לא ראו בעין יפה את פעילות הקודש. הרדיפות החלו במעצר קצר של ה'נועם אליעזר' שהוחזק בכלא הרומני שנשלט אז בידי כוחות רוסיים. הוא שוחרר מהר מאוד. כעבור תקופה שוב פשטו על ביתו הכוחות הרוסיים כשהפעם הם אוסרים את ה'נועם אליעזר' ואת רבנו יחדיו למשך חמישה חודשים ארוכים. צדיקים אלו המשיכו בפעילות אף מבין חומות כלאם. באותם חודשים חיברו השניים ניגוני קודש, ניגונים של התחזקות המחזקים עד ימינו אנו רבבות יהודים בכל רחבי תבל. הניגונים הללו מכונים בקרב חסידי סקולען: "תפיסה ניגונים".

7
ביסטריץ־בוקרשט, רומניה
מהחופה אל בית האסורים

בי' בשבט תש"י הקים רבנו את אדני ביתו בשמחת כלולותיו בעיר ביסטריץ עם הרבנית הצדקנית ע"ה, בתו של הגאון רבי מנחם זאב שטרן זצ"ל אב"ד ווישווא. לאחר הנישואין שב רבנו בשנת תש"ה, כשהמלחמה הנוראה תמה, פתח ה'נועם אליעזר' את דלתות ביתו ואת פתחי לבו ואסף מאות רבות של יתומי מלחמה גלמודים שאין להם אב ואם, הוא ראה בהם בנים לכל דבר, דאג לכל מחסורם ונשאם על לוח לבו. אולם ככל שחלפו הימים והמצור הקומוניסטי גדל והקיף כל בדל של פעילות יהודית, החליט ה'נועם אליעזר' לעזוב את גבולות שטרנוביץ הקומוניסטית ולהבריח את הגבול לרומניה.

8
בלגיה
יציאת רומניה עושה רושם

שנה לאחר השחרור הנסי, בשנת תש"ט, עזבו הצדיקים לבית פורטוגל את אדמת רומניה סופגת הדם. יציאת עשתה רושם גדול כאשר אלפי לבבות יהודיים ברחבי העולם חוגגים את הצלתם של הצדיקים. התיישבו השניים בבלגיה כשלאחר תקופת מגורים קצרה בה עמלו להכין עצמם בגוף ובנפש, הם עלו על אנייה בדרכם אל ארץ חמדת האבות.

9
ירושלים, ארץ הקודש
בין ראחמסטריווקא לסלונים

ירושלים, העיר והמחוזות, קיבלה לתוכה את שני הצדיקים, האב ובנו, מאורות בית סקולען. חודש ימים שהו בה השניים בצוותא. כעבור ירח ימים נפרדו אב ובנו ה'נועם אליעזר' שם פעמיו אל אמריקה הגדולה, לעשות נפשות בברוקלין. בנו-רבנו נותר לגור במשעולי מקדש מלך עיר מלוכה.

כמחצית השנה התגורר רבנו בירושלים עיר הקודש, שישה חודשים בהם לא חדל מלהתבשם מנועם זיווה של עיר הקודש ומטוהר צדיקיה וחסידיה. רבנו לא פסח מעל דלתותיהם של יקירי ירושלים כשאחת היא בקשתו, לזכות לשאוב עוד ועוד חפניים של רוח הקודש וגדלות הנפש. מדי שבת קודש קבע רבנו לעצמו קביעות איתנה: בליל שבת קודש הוא הסתופף בשולחן הטהור ד'חקל תפוחין קדישין' בצלו הטמיר של הרה"ק רבי יחזקן מראחמסטריווקא זי"ע, ואילו בעידן רעווא דרעווין הוא שם פעמיו אל היכלו של הרה"ק ה'ברכת אברהם' מסלונים זי"ע.

האברך הטמיר היה ממשיך להתהלך בצדי דרכיה של ירושלים ולהסתתר בשפריר חבינן עד אחרית יום, אילולא נקרא לבוא ולשמש לפני אביו הקדוש שנזדקק לשהייתו לצדו בברוקלין שם נטע את האוהל הסקולעני.

10
בורו פארק, ארה"ב
אב ובנו שראו את הקודש

בערב חג הפסח תש"כ הגיע רבנו לבורו-פארק, כאן קבע משכנו עד יומו האחרון וכאן השתית יחד עם אביו את יסודותיה של סקולען, מעוז הקדושה, הטהרה, אהבת ישראל והחסד.

מהרגע בו דרכו כפות רגליו על אדמת בורו-פארק נצמד רבנו אל אביו הגדול אליו היה דבוק בלב ובכל נפש. הוא הילך תחת אדרתו הנשגבה בכל עת ורגע. ההתבטלות של הבן הקדוש אל אביו המקודש היתה לאות ופלא. את כל אורחות חייו השתית על אדני מורשתו הטהורה של אביו. באמריקה, כמו ברומניה, המשיך הבן לשמש כיד ימינו של אביו במפעלות החסד הנאדרים בקודש, בקירוב לבבות ישראל אל אביהם שבשמים ובדאגה כנה לכל יהודי באשר הוא.

11
רועה אבן ישראל
"דער סקולענער רבי"

בערב ר"ח אלול תשמ"ב נפל דבר בישראל, כ"ק מרן אדמו"ר ה'נועם אליעזר' זי"ע עלה בסערה השמימה מותיר אחריו את העם היהודי נאנח ונאנק. החסידים שהסתופפו בצל קודשו שמו לראשם נזר תפארה וקיבלו כולם את מרותו של בנו-רבנו אשר עלה על כס ההנהגה וכמשהו עד הנה, בהארת פנים לכל אדם ובדאגה למען הכלל והפרט, כן מעשהו מכאן ואילך ביתר שאת ועוז.

37 שנות אור הנהיג רבנו את עדת קודשו. אולם יותר ממה שהיה רבי לחסידיו הרבים, הוא היה אב ומורה דרך לעם היהודי כולו. היכלו הטמיר של רבנו בבורו-פארק דומה היה לפיסה שנקרעה מבית המדרש במעז'בוז' של מעלה, סובביו של רבנו עדים היו לעבודת הקודש המעפילה מעל כל גדר של טבע ויכולת אנוש. משך שעות ארוכות פתוחות היו הדלתות מדי יום ומאות מבקשי ישועה צבאו על הבית. התקבלו במאור פנים ובחמימות נוסח סקולען ויצאו כשישועתם בידם.

12
למען הכלל
חסד לאברהם ומלחמת הקודש

כל חייו של רבנו מסורים היו למען הכלל. הוא פעל פעולות עבור יהודים בכל קצוי תבל ולעולם לא הבדיל בין חסיד סקולען לבין סתם יהודי הצריך עזרה וישועה.

השקעה של דמים תרתי משמע השקיע רבנו כל ימיו במוסד 'חסד לאברהם' אותו השתית אביו ה'נועם אליעזר', רבנו ראה ב'חסד לאברהם' מפעל חיים. מוסד קדוש זה שמוסדותיו עמדו בארץ הקודש פעל להקים מקום מחסה עבור נפשות רכות מהעם היהודי למען יוכלו להתגדל ביראת שמים ובאורח של שמירת תורה ומצוות וכך הציל רבנו רבבות נשמות מרדת שחת.

על מנת להחזיק את קיומו של 'חסד לאברהם' סובב רבנו בכל רחבי תבל לצורך מגביות קודש. רבנו לא חסך כל מאמץ ואף פעם לא עשה חשבונות אישיים כשהיה מדובר ב'חסד לאברהם', לילותיו הפכו ימים וכל עתותיו היו קודש על מנת להשיג תמיכה רחבה עבור חסד לאברהם ועבור כל מטרה של צדקה וחסד עבור כל יהודי, הכלל והפרט.

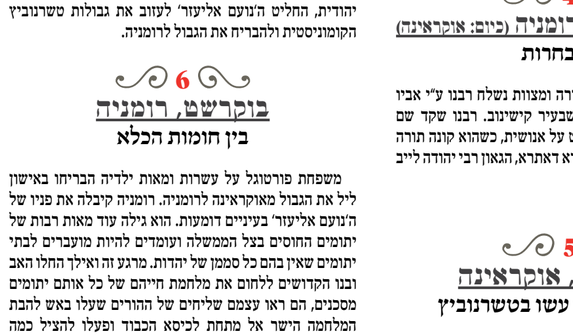
כל ימיו לחם רבנו מלחמה אדירה נגד כלי המשחית הגורמים הרס ונפשות רב. עשרות שנים זעק חמס נגד כל הנכשלים בפגעי הזמן כשבשבי העשורים האחרונים הוא היה הראשון לזעוק זעקה גדולה ומרה נגד פגעי הטכנולוגיה. הרבה יותר לפני שהיקף הנזק של הכלים המשחיתים חדר את התודעה הכללית, כבר הבין רבנו בעיניו הטהורות שאין זה אלא זרועו הארוכה של מלאך המשחית החפץ לחבל בכרם בית ישראל.

בשנת תשע"ב עצר העולם היהודי את נשימתו לשעות אחדות, היו אלה השעות בהן הגיעה אמריקה היהודית כולה, תחת אדרתם של כל גדולי ומאורי ארצות הברית מכל החוגים והעדות, אל 'כינוס כלל ישראל' הגדול שכינס רבנו על מנת לעצור את השתוללות נזקי הטכנולוגיה. הכינוס הגדול נושא פירות לרבבות עד עצם היום הזה. כדי להוציא את הכינוס מן הכוח אל הפועל הקדיש רבנו את שאריות כוחותיו כשהוא מסתובב כנער עלומים ופועל להטהרתם ולהצלתם של ישראל.

זכותו הטהורה תהיה לנו למגן ולמליצת יושר.

אהבת עולם. רבנו זי"ע עם אביו כ"ק מרן אדמו"ר ה'נועם אליעזר' זצ"ל

אהבת ישראל בלי גבול. רבנו בשנים הראשונות בארה"ב

מסירות נפש. מעמד הנחת אבן הפינה למוסדות 'חסד לאברהם' בארה"ק

השתתף בבוחותיו האחרונים. מעמד 'בנים אתם לה' ער"ח סיון תשע"ח

אירופה ספוגת הדם: אורות במולדובה, תורה ברומניה ונפשות לישראל באוקראינה * **ארץ חמדת האבות:** להבת אש בסמטאות ירושלים של מעלה, ניצוצות בין ראחמסטריווקא לסלונים * **לקדש את ברוקלין:** 59 שנים בהיכלה החדש של סקולען, רבבות מבקשי ישועה, הארת פנים ומסירות נפש * הרבי של כלל ישראל

לבם של ישראל

גליון מיוחד במלאת השלושים להסתלקות כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זי"ע

ציוני דרך ורסיסי הוד במשנת חייו

יקותיאל יהודה גנזל

לֵב שֶׁל יִשְׂרָאֵל

הַגֵּר שֶׁדַּלַק לְלֹא הֲפוּגָה
הַלֶּהָבָה שֶׁרִצְדָה בְּשִׂמְחָה וְתוּגָה
הִבְהֲבָה בְּהוֹד
יָקְדָה בְּסוֹד
בְּאֵשׁ יְקוֹד
בְּשׁוֹשַׁנֵּי חֲבִיוֹן דַּרְכָּהּ סוּגָה

נֵר שֶׁמֵּהֵיכַל קְדוּמִים נֶחְצָב
כְּעָטוּי לָבָן בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים נִצָּב
לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת
כְּאֵשׁ בִּנְעֹרֶת
נִלְחָם בִּנְסֹרֶת
בְּמַלְאַךְ רִבְבוֹת הָעֵינַיִם שׁוֹלֵחַ חִצָּיו

בִּבְרוֹקְלִין, בְּתוֹךְ הַשָּׁאוֹן הָרוֹעֵשׁ
לֹא נִשְׁמַע קוֹל הַלַּפִּיד הַגּוֹעֵשׁ
בְּשַׁפְרִיר חֶבְיוֹן
כְּדָל וְאֶבְיוֹן
כְּנֶעְדָּר צְבִיוֹן
כְּכִבְשָׁן לוֹהֶטֶת נְשָׁמָה כְּמוֹ-אֵשׁ

תֵּבֵל מִתְדַּרְדֵּר אֶל פִּי הַחֹרוֹת
וְהוּא לֵאלוֹקָיו מִתְבּוֹדֵד בִּזְמִרוֹת
הַשֶּׁבַח וְהַשִּׁיר
מִלְּבוֹ מַשִּׁיר
לְקָבוֹ מַעֲשִׁיר
מִתְהַלֵּךְ הוּא בְּסִמְטָאוֹת טְמִירוֹת

רְבָבוֹת בִּדְחִילוּ לַקֹּדֶשׁ נִכְנָסִים
אֶל הַהֵיכָל מִפָּנָיו יְגוֹנוֹת נָסִים
בְּבָעוּתָא
בִּבְכִיוּתָא
בְּבִרְכָתָא
עַל לֵב שֶׁל יִשְׂרָאֵל שַׁוְעָתָם לְהָשִׁים

וְנִשְׁמָע הַקּוֹל רוֹעֵד בּוֹקֵעַ
יְהוּדִי כָּל נֶגַע וּמַשְׁחִית הוֹקֵעַ
בְּכֹחוֹת עֲלוּמִים
בִּנְאוּמִים
הָאוּרִים וְהַתֻּמִּים
בִּלְחִימָה יוֹצֵא בְּרַגְלָיו רוֹקֵעַ

אֶל פֶּתַח הַבַּיִת מְרֻבּוֹת הַשָּׁעוֹת
עֲמוּסִים מָבוֹאוֹת בְּחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת
נִפְקָדוֹת עֲקָרוֹת
נֶעֱלָמוֹת הַצָּרוֹת
הַשָּׁעוֹת הַמָּרוֹת
בְּסִקוּלֶּעִן שׁוֹכֶנֶת שְׁכִינָה, קֵל לְמוֹשָׁעוֹת

וּמַמְשִׁיךְ הַגֵּר לְרַצֵּד בְּמַחֲשַׁכִּים
לְהָאִיר לְבָבוֹת בִּדְבָרִים הָרַכִּים
בְּאַהֲבָה וּבַחֲמִימוּת
בֶּאֱמֶת וּתְמִימוּת
סְקוּלֶּעִן, בִּנְעִימוּת
רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל, הַמְחַכִּים

וְיָצְאָה אֵשׁ מִבֵּית מִשְׁכַּן הַשְּׁכִינָה, הָעָם הַיְּהוּדִי עוֹדֶנּוּ עוֹמֵד בִּתְחִנָּה - בִּתְפִלָּה זוֹעֲקִים
הִתְפַּלְּשִׁי בַּת צִיּוֹן בֶּעָפָר וָרֶפֶשׁ, שְׁאִי יְגוֹנֵךְ יַי אָבְדָה נֶפֶשׁ - הוֹמִים צוֹעֲקִים
אֵיכָה נִזְכֶּה לַחֲזוֹת טָהֳרָה בְּגֹדֶשׁ, אוֹיָה רָאִינוּ כְּבַלַּע אֶת הַקֹּדֶשׁ - לְבָבוֹת בּוֹהֲקִים
צֹאן מַרְעִיתֶךְ רַחֵנוּ מִי יְשָׁא, הַטֵּה אָזְנֶךְ וּפְעַל בְּרַחֲמִים חוּסָה - נֶאֱנָחִים נוֹאֲקִים